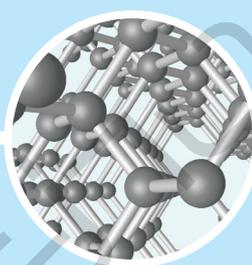
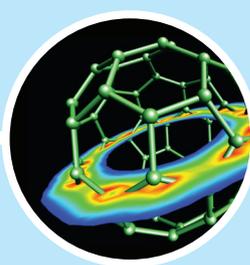

เคมีอินทรีย์ขั้นสูง

2

Advanced Organic Chemistry II

(ภาค 2)

- ◆ การควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่
- ◆ ปฏิกิริยาเลือกสเตอริโอสารประกอบวง
- ◆ การเลือกไดแอสเทอริโอไอโซเมอร์
- ◆ ปฏิกิริยาเพริไซคลิก : การสร้างวงแบบเต็ม
ปฏิกิริยาเพริไซคลิก : ซิกมาโทรปิกและอีเล็กโทรไซคลิก
- ◆ ปฏิกิริยาการจัดตัวใหม่
- ◆ ปฏิกิริยาการแตกเป็นชิ้นส่วน
- ◆ ปฏิกิริยาแรดิคัล
- ◆ การสังเคราะห์และปฏิกิริยาคาร์บีน
- ◆ เฮเทอโรไซเคิลอิมตัวและสเตอริโออีเล็กทรอนิกส์
- ◆ แอโรแมติกเฮเทอโรไซเคิล

ดวทภมว
นำเสนอบนหนังสือ มีคุณค่า

รองศาสตราจารย์ ดร.วิลาศ พุ่มพิมล ปส.ด. (อินทรีย์เคมี)

เคมีอินทรีย์ขั้นสูง 2

(ภาค 2)

รองศาสตราจารย์ ดร. วิชาศ พุ่มพิมล

ปร.ด. (อินทรีย์เคมี)

คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือเคมีอินทรีย์ขั้นสูง 2 (ภาค 2) เป็นหนังสือที่อาจารย์ผู้สอนได้เขียนขึ้นมาเพื่อนักศึกษาที่เรียนวิชาเคมี และได้ทราบปัญหาความไม่เข้าใจของนักศึกษา แล้วได้มาบรรยายเป็นตัวอักษร เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น อาจารย์คัดกลไกการนำเสนอแบบใหม่ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและไม่เบื่อกว่าที่เรียน เนื้อหาครอบคลุมผู้เรียนหรือเพื่อผู้ที่นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือนำไปใช้งานเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง และผู้ที่อยู่ในสังคม มีการอธิบายความหมายของสูตรต่างๆ และความหมายของสารเคมีไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

หนังสือเล่มนี้สามารถนำไปประกอบการเรียนการสอนในชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท หรือท่านที่สอนวิชานี้ หากหนังสือเล่มนี้พิมพ์ตกตัวการ์นต์ไม่ถูกต้อง ช่วยแจ้งสำนักพิมพ์ เพื่อเป็นวิทยาทานต่อไป และขออ้อมรับในความบกพร่อง จะนำมาแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ด้วยความปรารถนาดี
สำนักพิมพ์ดวงกมลพับลิชชิ่ง

คำนำ

หนังสือเคมีอินทรีย์ขั้นสูงใช้เป็นหลักในการศึกษาของนักศึกษาแขนงเคมีของทุกระดับ เนื้อหาทั้งหมดประกอบด้วย 24 บท ครอบคลุมคำอธิบายรายวิชา ซึ่งในภาค (1) ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาของเคมีอินทรีย์แนวใหม่โดยเน้นกลไกการเกิดปฏิกิริยาของสารประกอบอินทรีย์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปฏิกิริยาการกำจัดเกิดขึ้นกับแอลคิลแฮไลด์ สารประกอบแอลคีนเกิดปฏิกิริยาการเติมอิเล็กโตรไฟล์ บทบาทของอินอล และอินอเลตเป็นปฏิกิริยาของสารประกอบคีโตนหรือคีโตนสังยุค แม้กระทั่งในการเกิดปฏิกิริยานั้นยังได้กล่าวถึงการเลือกทางเคมีและการป้องกันหมู่ฟังก์ชันที่สำคัญไว้ ปฏิกิริยาทั้งหลายที่กล่าวถึงผู้เขียนจะแทรกตัวอย่างการสังเคราะห์สารอินทรีย์ที่จำเป็น ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางทุกด้านพร้อมนี้ยังวางแผนการสังเคราะห์ที่เรียกว่าการวิเคราะห์การสังเคราะห์แบบย้อนกลับไว้ด้วย สำหรับภาค (2) จะได้กล่าวถึงเนื้อหาที่เกี่ยวกับสเตอริโอเคมีนั้นได้กล่าวถึงการควบคุมสเตอริโอของพันธะคู่ การเลือกสเตอริโอของสารประกอบวง และการเลือกไดแอสเตอริโอไอโซเมอร์ไว้ในส่วนของปฏิกิริยานอน-ไอออนิกที่ใช้ประโยชน์ในการสังเคราะห์สารประกอบวง เช่น ปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์ และปฏิกิริยาซิกมาโทรปิกและอิเล็กโตรไซคลิก ปฏิกิริยาทั้ง 2 มีความสำคัญในการสังเคราะห์ยาโรคะและใช้ประโยชน์อื่นๆ ปฏิกิริยาการจัดตัวใหม่และการแตกเป็นชิ้นส่วน ได้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างเสถียรภาพของสารมัธยันตร์ในขณะเกิดปฏิกิริยาซึ่งสิ่งนี้ทำให้เกิดสารอื่นๆ ที่ไม่คาดคิดไว้ทั้งยังทำให้ทราบกลไกการเกิดปฏิกิริยาที่ชัดเจนอีกด้วย ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงสารมัธยันตร์เรดิคัลและคาร์บีนนำมาสังเคราะห์สารอินทรีย์ได้มากมาย เพราะมีความว่องไวต่อปฏิกิริยามาก ท้ายที่สุดได้กล่าวถึงสารประกอบแอโรแมติกเฮเทอโรไซคลิกไว้ทั้งรูปแบบการสังเคราะห์ การเกิดปฏิกิริยา ผลของสเตอริโออิเล็กโตรอนิกส์ จึงทำให้มีการระบุไว้ชัดเจนว่าสารกลุ่มนี้นำไปใช้เป็นยาโรคะด้วยทางหนึ่งและสารเหล่านี้ยังเป็นองค์ประกอบทางชีวเคมีของสิ่งมีชีวิตที่สำคัญ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและผู้สนใจไม่มากก็น้อยพร้อมกันนี้ยังสามารถนำความรู้ไปใช้เสริมสร้างความรู้ที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาอื่นด้วยเช่นกัน ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาเคมีที่ผู้เขียนรักและได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติทั้งในด้านการเรียนการสอนและงานวิจัย

รองศาสตราจารย์วิลาส พุ่มพิมล

	หน้า
คำนำ	(3)
สารบัญรูป	(14)
สารบัญตาราง	(14)
บทที่ 13 การควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่	1
ความสำคัญในการควบคุมพันธะคู่	1
ปฏิกิริยาการกำจัดออก : ควบคุมการเลือกไม่ได้	2
- การเกิดซีส-แอลคีน : วงสมาชิก 3 ถึง 7 อะตอม	3
- เสถียรภาพของแอลคีน : สมดุลแบบอุณหพลศาสตร์	4
- พันธะคู่ที่ไม่สังยุคกับหมู่คาร์บอนิล	5
- การเปลี่ยน Z-ไอโซเมอร์เป็น E-ไอโซเมอร์ด้วยแสง	6
- สเตอริโอเลือกในปฏิกิริยาการกำจัด : การเตรียม E-แอลคีน	7
ปฏิกิริยาจูลีเยอิลิฟิเนชัน : การสร้างแอลคีนเฉพาะบริเวณ	8
- ปฏิกิริยาจูลีเยอิลิฟิเนชัน : การเลือกสเตอริโอ	8
สเตอริโอจำเพาะของการกำจัดออก : ไอโซเมอร์แอลคีนบริสุทธิ์	9
ปฏิกิริยาวิทติก	11
- สเตอริโอเลือกของปฏิกิริยาวิทติก	11
- การเลือกสเตอริโอแบบ Z	12
- การเลือกสเตอริโอแบบ E	13
การเลือกสเตอริโอในการเติมของแอลไคน์	15
- การใช้ตัวเร่งลิנדลาร์	15
- การใช้โลหะโซเดียม/แอมโมเนียเหลว	15
- ปฏิกิริยาการเติมแอลไคน์ด้วยนิวคลีโอไฟล์	16
สรุป	17
คำถามท้ายบท	18
บทที่ 14 ปฏิกิริยาเลือกสเตอริโอสารประกอบวง	21
ปฏิกิริยาของวงเล็ก	22
- วงสมาชิก 4 อะตอม	22
- วงสมาชิก 5 อะตอม	23

การควบคุมสเตอริโอของวงสมาชิก 6 อะตอม	26
ปฏิกิริยาการเลือกสเตอริโอของวงสมาชิก 6 อะตอม	27
การชนแบบแกนของวงสมาชิก 6 อะตอมไม่มีมิตัว	28
การควบคุมโครงสร้างของการเกิดวงสมาชิก 6 อะตอม	31
สเตอริโอเคมีของสารประกอบ ไบไซคลิก	32
- การรักษาสเตอริโอเคมีของโครงสร้างแบบสะพานเชื่อม	33
สารประกอบไบไซคลิกแบบหลอมติดกัน	34
- วงหลอมติดกันแบบทรานส์	34
- วงหลอมติดกันแบบซิส	35
- ซิส-เดคาลิน	39
สารประกอบแบบเกลียว	41
ปฏิกิริยากับสารมัธยंत्रไซคลิกหรือสถานะเปลี่ยนแปลงไซคลิก	42
- หมู่ฟังก์ชันเชือกถ่าม	42
- หมู่ฟังก์ชันเชือกถ่ามซัลเฟอร์	46
- สถานะเปลี่ยนแปลงไซคลิก : กรณีกลับการเลือกสเตอริโอ	47
สรุป	49
คำถ่ามท้ายบท	50
บทที่ 15 การเลือกไดแอสเตอริโอไอโซเมอร์	53
การเตรียมไดแอสเตอริโอไอโซเมอร์เดี่ยว	53
ปฏิกิริยาเลือกสเตอริโอ	55
การสนับสนุนให้เกิดไคเรล	56
ปฏิกิริยาของหมู่มาร์บอนิล	58
- โครงสร้างของไคเรลแอลดีไฮด์	58
- สารผลิตภัณฑ์จากโครงสร้างที่ว่องไว	59
- ผลของอะตอมที่มีค่าสภาพไฟฟ้าลบ	60
คีเลชัน	62
ปฏิกิริยาการเลือกสเตอริโอของแอลคีน	63
- ตัวแบบฮอก	64
- ปฏิกิริยาเลือกอีพอกซิเดชัน	64
- ปฏิกิริยาเลือกอีโนเลตแอลคิลเลชัน	66
การเลือกสเตอริโอเคมีของปฏิกิริยาแอลคอลล	66
- ปฏิกิริยาแอลคอลล : โครงสร้างสถานะเปลี่ยนแปลง	68
- การเลือกสเตอริโอของอีโนไลเซชัน	68
- การเลือกสเตอริโอของเอสเทอร์แอลคอลล	69

สรุป	71
คำถามท้ายบท	72
บทที่ 16 ปฏิกริยาเพริไซคลิก 1 : การสร้างวงแบบเติม	75
ชนิดของปฏิกิริยา	75
ปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์: รายละเอียดทั่วไป	77
- ไดอิน	77
- ไดอีโนไฟล์	78
- สารผลิตภัณฑ์	79
- สเตอริโอเคมี	79
- สเตอริโอเคมีของไดอิน	80
- กฎ endo ของ ปฏิกริยาดีลส์-เอลเดอร์	82
ออร์บิทัลส่วนหน้า	84
- ใดเมอไรเซชันของไดอิน	85
ปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์: รายละเอียดมากขึ้น	86
- ออร์บิทัลสำหรับกฎ endo ในปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	86
- ตัวทำลายภายในปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	87
- ปฏิกริยาดีลส์-เอลเดอร์ภายใน โมเลกุล	88
การเลือกบริเวณในปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	89
- การใช้กรดลิวอัสเร่งปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	92
- การเลือกบริเวณของปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์ภายใน	92
กฎของวูดเวิร์ด-ฮอฟแมน : การอธิบายปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	92
การดักจับสารมัธยันตร์โดยใช้ปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	94
ปฏิกิริยาการสร้างวงแบบเติมอื่นๆ	95
- ปฏิกริยาเอลเดอร์ “อื่น”	95
โพโตเคมี [2+2]: ปฏิกริยาการสร้างวงแบบเติม	98
ปฏิกิริยาการสร้างวงแบบ [2+2]: ใช้ความร้อนเร่ง	100
- คีทีน [2+2]: ปฏิกริยาการสร้างวงแบบเติม	101
- การค้นหาสารตั้งต้นในการสังเคราะห์ไซโคลบิวเทน	102
- การสังเคราะห์บีต้า-แลกแทมด้วยปฏิกิริยา [2+2]	102
การเตรียมวงสมาชิก 5 อะตอม: 1,3-ไดโพลาร์	104
- ปฏิกริยา 1,3-ไดโพลาร์แบบเส้นตรง	105
ปฏิกิริยาสร้างวงแบบเติมของออกซิเจนที่ออกไซค์กับแอลคีน	108
- OsO ₄ : ปฏิกริยาซิงไฮดรอกซิลเลชัน	108
- ปฏิกริยาการสร้างวงแบบเติมที่ทำลายพันธะ: ไอโซโนไลซิส	109

สรุป	111
คำถามท้ายบท	111
บทที่ 17 ปฏิกริยาเพริไซคลิก 2 : ชิกมาโทรปิกและอิเล็กโทรไซคลิก	115
การจัดตัวใหม่แบบชิกมาโทรปิก	115
- การจัดตัวใหม่แบบไคเซน	115
- การจัดตัวใหม่แบบไคเซน : สารจำพวกแอลิเฟติก	116
- สเตอริโอเคมีของแอลคีนในการจัดตัวใหม่แบบไคเซน	116
- การสังเคราะห์หมู่คาร์บอนิลไม่อิ่มตัว	117
การอธิบายบทบาทของออร์บิทัลของปฏิกริยา [3,3]-ชิกมาโทรปิก	118
ทิศทางของการจัดตัวใหม่ [3,3]-ชิกมาโทรปิก	119
- การจัดตัวใหม่แบบโคป : การสร้างหมู่คาร์บอนิล	120
- การสังเคราะห์ชิทรัลในอุตสาหกรรม	121
- การประยุกต์ใช้การจัดตัวใหม่ [3,3]-ชิกมาโทรปิกกับธาตุอื่น	122
การจัดตัวใหม่แบบ [2,3]-ชิกมาโทรปิก	124
- บทบาทของซัลเฟอร์ใน [3,3]-ชิกมาโทรปิก	125
การเคลื่อนไฮโดรเจนแบบ [1,5]-ชิกมาโทรปิก	126
- การเคลื่อน [1,5]H ชิกมาโทรปิก : พฤติกรรมของออร์บิทัล	127
- โฟโตเคมี [1,7]H ชิกมาโทรปิก	128
ปฏิกริยาอิเล็กโทรไซคลิก	129
- กฎของปฏิกริยาอิเล็กโทรไซคลิก	130
- การหมุนแบบ conrotatory และ disrotatory	132
- ปฏิกริยาอิเล็กโทรไซคลิกในธรรมชาติ	133
- ปฏิกริยาโฟโตเคมีอิเล็กโทรไซคลิก	134
- แคตไอออนและแอนไอออน	135
- การเปิดวงขนาดเล็กโดยอิเล็กโทรไซคลิก	136
- สเตอริโอเคมีของเอซิริคินเมื่อแตกวง	137
- การสังเคราะห์ฟีโรโมนแมลงสาบ	138
สรุป	139
คำถามท้ายบท	140
บทที่ 18 ปฏิกริยาการจัดตัวใหม่	143
หมู่ข้างเคียง : การเร่งปฏิกริยาการแทนที่	143
- การมีส่วนร่วมของหมู่ข้างเคียง : การบ่งชี้สเตอริโอเคมี	144
- บทบาทของหมู่ข้างเคียงกับโครงแบบปกติ	145

- หมูข้างเคียงอื่นที่มีส่วนร่วม	146
- หมูข้างเคียงที่ไม่มีอิเล็กทรอนิกส์โคคเคียว	147
- หมูแอริล	147
- ผลการมีส่วนร่วมของหมูข้างเคียงต่อสเตอริโอเคมีมากกว่าหนึ่ง	147
การจัดตัวใหม่เกิดได้อย่างไร	149
- การจัดตัวใหม่แบบเพนน์	150
- ผลของนิวคลีโอไฟล์ต่อการจัดตัวใหม่	150
- การจัดตัวใหม่แบบการเคลื่อนหมูแอลคิล	151
- ความว่องไวของการจัดตัวใหม่แบบที่มีคาร์โบแคตไอออน	152
- การจัดตัวใหม่แบบแวกเนอร์-เมียร์เว็น	154
การจัดตัวใหม่แบบขยายวง	155
การจัดตัวใหม่แบบพินาคอล	156
- การจัดตัวใหม่ของอีพอกไซด์	157
- หมูเคลื่อนที่ในการจัดตัวใหม่แบบพินาคอล	157
- การจัดตัวใหม่แบบกิ่งพินาคอล	158
- การจัดตัวใหม่แบบกิ่งพินาคอลของเกลือไดเอโซเนียม	159
การจัดตัวใหม่ของไดอินโนน-พีนอล	160
การจัดตัวใหม่ในสังเคราะห์กรดเบนซิลิก	161
การจัดตัวใหม่แบบฟาเวิร์สกี	161
ปฏิกิริยาเบเยอร์-วิลลิเกอร์ : การเคลื่อนไปที่ออกซิเจน	163
- หมูเคลื่อนที่ในปฏิกิริยาเบเยอร์-วิลลิเกอร์	164
- ปฏิกิริยาแข่งขันอีพอกไซด์กับเบเยอร์-วิลลิเกอร์	165
- หมูเคลื่อนที่ : เสถียรภาพของสารมัธยันตร์	166
- หมูเคลื่อนที่ : ผลของสเตอริโอเคมีต่อปฏิกิริยา	167
การจัดตัวใหม่แบบเบคแมน	169
- หมูเคลื่อนที่ในปฏิกิริยาเบคแมน	169
- การแตกออกเป็นชิ้นส่วนแบบเบคแมน	170
สรุป	171
คำถามท้ายบท	172
บทที่ 19 ปฏิริยาการแตกเป็นชิ้นส่วน	175
ขั้นพันธะ C—C กับการแตกเป็นชิ้นส่วน	175
- การแตกเป็นชิ้นส่วนต้องมีหมูผลักและดึงอิเล็กทรอนิกส์	176
สเตอริโอเคมีกับการควบคุมการแตกเป็นชิ้นส่วน	177

- การเพิ่มขนาดของวง โดยการแตกเป็นชิ้นส่วน	179
- สเตอริโอเคมีของการแตกเป็นชิ้นส่วนเพิ่มเติม	181
การสังเคราะห์ล่องกิโฟลีนวิธีที่ 2	183
การสังเคราะห์หมู่ทอะโทน	183
- การแตกวงสมาชิก 3 อะตอม	184
- การแตกวงสมาชิก 4 อะตอม	184
- การแตกวงสมาชิก 6 อะตอม	185
ตัวอย่างปฏิกิริยาการจัดตัวใหม่และการแตกเป็นชิ้นส่วน	186
- ปฏิกิริยาการเติมวงและจัดตัวใหม่	188
- ปฏิกิริยาการแตกเป็นชิ้นส่วน	189
สรุป	189
คำถามท้ายบท	190
บทที่ 20 ปฏิกิริยาเรดิคัล	193
เรดิคัล: อนุมูลอิเล็กตรอนเดี่ยว	193
- เรดิคัลจากการแตกพันธะ	194
- เรดิคัลจากการดึงอะตอมหรือหมู่อะตอม	195
- เรดิคัลจากปฏิกิริยาการเติม	196
ความว่องไวในการเกิดปฏิกิริยาของเรดิคัล	197
การวิเคราะห์โครงสร้างของเรดิคัล	198
เสถียรภาพเรดิคัล	199
- เสถียรภาพของเรดิคัลสังยุคกับหมู่ให้และดึงอิเล็กตรอน	200
- การกีดขวางเนื่องจากขนาดทำให้เรดิคัลเฉื่อย	201
เรดิคัลเกิดปฏิกิริยาได้อย่างไร	202
- ปฏิกิริยาพินาคอล	202
ไทเทเนียมในปฏิกิริยาพินาคอล: ปฏิกิริยาแมกเมอริเกิดร่วมด้วย	204
- ปฏิกิริยาแอซีโลอิน	204
ปฏิกิริยาลูกลูโซ่	206
ปฏิกิริยาลูกลูโซ่: การเลือกตั้งโปรตอน	207
- ปฏิกิริยาคลอริเนชันของแอลคีน	207
- ความแข็งแรงพันธะกับปฏิกิริยาของเรดิคัล	209
ปฏิกิริยาโบรมิเนชันของแอลลิลิกไฮโดรเจน	212
- ปฏิกิริยาการแทนที่โบรมีนด้วยไฮโดรเจนเรดิคัล	212
- การใช้ AIBN กระตุ้น Bu_3SnH แตกพันธะ Sn—H	213

การควบคุมปฏิกิริยาลูกลูโซ่	214
- การสร้างพันธะของ C—C ด้วยปฏิกิริยาเรดิคัล	214
- ผลของความเข้มข้น	217
- ผลของออร์บิทัลส่วนหน้า	218
- เรดิคัลอิเล็กโทรไฟล์	219
การใช้ปรอทเตรียมแอลคิลเรดิคัล	220
ปฏิกิริยาเรดิคัลภายในโมเลกุล	221
สรุป	222
คำถามท้ายบท	223
บทที่ 21 การสังเคราะห์และปฏิกิริยาของคาร์บอน	227
การค้นพบคาร์บอน	227
การแตกสลายไดเอโซมิเทนด้วยแสง	229
การเตรียมคาร์บอนด้วยวิธีต่างๆ	230
- คาร์บอนจากสารประกอบไดเอโซ	230
- การเตรียมคาร์บอนจากทอซิลไฮดราโซน	231
- คาร์บอนจากการกำจัดออกแบบแอลฟา	232
ชนิดของคาร์บอน	233
ปฏิกิริยาของคาร์บอน	236
- การเตรียมไซโคลโพรเพนจากคาร์บอน	236
- การเตรียมไซโคลโพรเพนจากคาร์บอนออกไซด์	239
- ปฏิกิริยาแทรกที่พันธะ C—H	243
- ปฏิกิริยาการจัดตัวใหม่ของคาร์บอน	245
- การสังเคราะห์แกรนด์โซล	246
- ไนทรีน	246
- การเข้าชนคาร์บอนที่อิเล็กตรอนคู่	247
การสังเคราะห์แอลคีนแบบมีตา	248
สรุป	249
คำถามท้ายบท	250
บทที่ 22 เฮเทอโรไซเคิลอิมิตัวและสเตอริโออิเล็กทรอนิกส์	253
เฮเทอโรไซเคิลอิมิตัวในธรรมชาติ	253
ปฏิกิริยาของเฮเทอโรไซเคิล	254
- ไนโตรเจนเฮเทอโรไซเคิล : เอมีน	254
- เอซิริดีนและเอซิติดีน : ความเครียดของวงที่ทำให้แตกง่าย	255

- ออกซิเจนเฮเทอโรไซเคิล	257
- ซัลเฟอร์เฮเทอโรไซเคิล	258
โครงสร้างของเฮเทอโรไซเคิลอิมิตัว: ผลของแอนอเมอร์	258
- ออร์บิทัลอิเล็กตรอนคู่โคคเคียวของเฮเทอโรอะตอม	258
- อิทธิพลของแอนอเมอร์ค่อหมู่แทนที่ตำแหน่งแกน	260
- อิทธิพลของแอนอเมอร์ค่อสารประกอบบางชนิด	261
- ผลของแอนอเมอร์ในสารประกอบที่แตกต่างชนิดอื่นๆ	263
ปฏิกิริยาการปิดวง : การเตรียมเฮเทอโรไซเคิล	264
- การควบคุมอุณหภูมิศาสตร์	267
- การต้าน ΔS° : ผลของโทรป-อินโกลด์	268
- กฎของบัลด์วิน	269
- กฎของบัลด์วินและการเปิดวง	271
สรุป	272
คำถามท้ายบท	273
บทที่ 23 แอโรแมติก เฮเทอโรไซเคิล 1	275
เสถียรภาพของแอโรแมติก เฮเทอโรไซเคิลของไนโตรเจน	276
ไพรีดีน : อิมินที่ไม่ว่องไว	277
- ปฏิกิริยาการแทนที่ด้วยอิเล็กโตรไฟล์ของไพรีดีน	278
- ปฏิกิริยาการแทนที่ด้วยนิวคลีโอไฟล์ของไพรีดีน	278
- ไพรีโดน	279
- ไพรีดีนที่มีหมู่กระตุ้น	280
- ไพรีดีน <i>N</i> -ออกไซด์	280
- การประยุกต์ใช้ไพรีดีนลักษณะอื่น	282
วงเฮเทอโรไซเคิลสมาชิก 5 อะตอม	283
ฟิวเรนและไทโอฟีน	286
- ปฏิกิริยาการเติมอิเล็กโตรไฟล์ของฟิวเรน	286
- ปฏิกิริยาการเติมอิเล็กโตรไฟล์ของไทโอฟีนและฟิวเรน	288
ปฏิกิริยาของวงเฮเทอโรไซคลิก 5 อะตอม	289
- ปฏิกิริยาการแทนที่ด้วยนิวคลีโอไฟล์	289
- วงสมาชิก 5 อะตอมกับปฏิกิริยาดีลส์-เอลเดอร์	289
- ไนโตรเจนแอนไอออน	291
วงสมาชิก 5 อะตอมที่มีไนโตรเจนมากกว่า 2 ขึ้นไป	292
- อิมิดาโซล	292

- ไพรเอโซล	294
- เทพระโซล	295
เบนโซลลอมติดกับเฮเทอโรไซเคิล	296
- อินโดล	296
- HOBt	298
วงสมาชิก 6 อะตอมที่มีไนโตรเจนมากกว่า 2	299
ควิโนลีนและไอโซควิโนลีน	300
- บทบาทไนโตรเจนบริเวณรอยเชื่อมตัวของวง	301
- วงลอมติดกันที่มีไนโตรเจนมากกว่าหนึ่งอะตอม	302
โครงสร้างเฮเทอโรไซเคิลที่ซับซ้อน	303
ประโยชน์ของเฮเทอโรไซเคิล	305
สรุป	307
คำถามท้ายบท	308
บทที่ 24 แอโรแมติก เฮเทอโรไซเคิล 2	311
การไม่ต่อกันของคาร์บอน	311
- เฮเทอโรไซเคิลที่มีไนโตรเจน 2 อะตอม	312
1,4-ไดคาร์บอนิล : การเตรียมไพโรล ไพโอฟิน และพิวเรน	312
การสังเคราะห์ไพรีดีนแบบอันท์	316
- การสังเคราะห์ไพรีดีนด้วยวิธีการอื่น	318
การสังเคราะห์ไพราโซลและไพริดาซีน	319
- การสังเคราะห์ยาไวอะกรา	320
การสร้างวงไพริมิดีน	322
นิวคลีโอไฟล์อสมมาตร	324
การสังเคราะห์ไอซอกซาโซล	325
เทพระโซล	327
การสังเคราะห์อินโดลแบบพิซเซอร์	329
ควิโนลีนและไอโซควิโนลีน	334
- การสังเคราะห์ควิโนโลน	336
เฮเทอโรอะตอมของวงลอมติดกันที่มากกว่าหนึ่ง	338
สรุป	339
คำถามท้ายบท	341
บรรณานุกรม	344
ประวัติผู้เขียน	346

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
20.1	พลังงานกระตุ้นของการตั้งโปรตอนต่างชนิดกัน	210
20.2	พลังงานกระตุ้นของการตั้งโปรตอนต่างชนิดกัน	211
20.3	แสดงพลังงานการเกิดพันธะของนิวคลีโอไฟล์เรดิคัลและอิเล็กโตรไฟล์เรดิคัล	219
22.1	เปรียบเทียบ ΔG° ของวงสมาชิก 3 อะตอม และวงสมาชิก 4 อะตอม	266

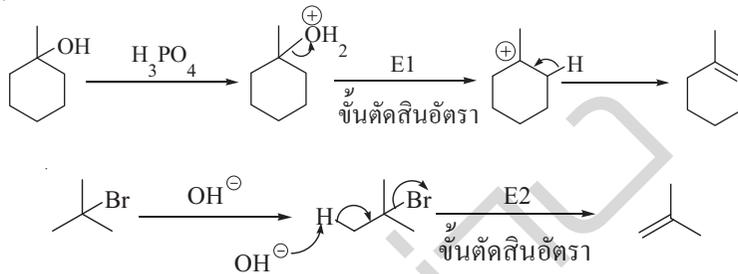
สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
20.1	แสดงค่าพลังงาน ΔG ของ $X-X$ ในการแตกออกเป็น $X^\cdot + Y^\cdot$	194
20.2	แสดงการใช้อนุพันธ์แอลคีนในปฏิกิริยาเรดิคัลและผลผลิตร้อยละ	218

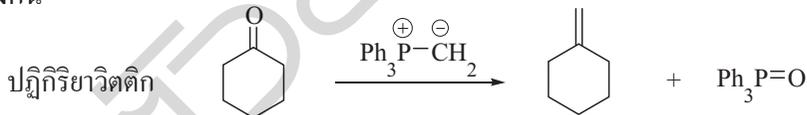
บทที่ 13

การควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่

มีหลายบทที่กล่าวถึงปฏิกิริยาของแอลคีนมาแล้ว และพบว่าในการเตรียมแอลคีนจะเกี่ยวข้องกับกลไก E1 และ E2 เช่น

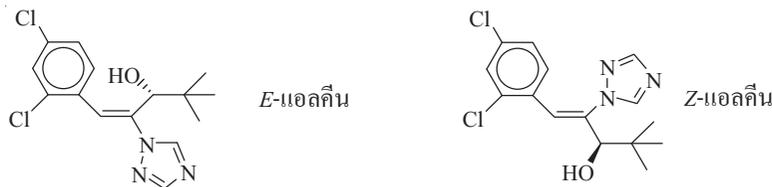

หรือบางปฏิกิริยาการเตรียมแอลคีนจากสารประกอบคาร์บอนิลอาศัยปฏิกิริยาวิตติกโดยมีฟอสฟอรัสไฮไลต์เป็นรีเอเจนต์ ในบทนี้จะกล่าวถึงการควบคุมการเกิดพันธะคู่เพื่อให้ได้ E หรือ Z ไอโซเมอร์ที่ต้องการ ไอโซเมอร์แอลคีนเหล่านี้จะมีสมบัติทางกายภาพ อุณหภูมิหลอมเหลว หรือคุณสมบัติทางเคมีแตกต่างกัน

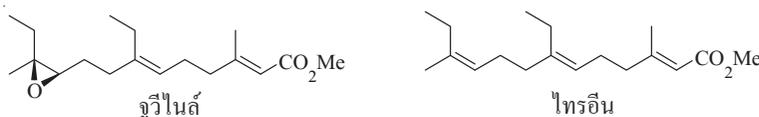

ความสำคัญในการควบคุมพันธะคู่

เมื่อพิจารณาฤทธิ์ทางชีวภาพของไดนิโคนาโซล (diniconazole) สารนี้สามารถกำจัดเชื้อราได้ปรากฏว่า E-แอลคีนจะยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อราได้ ในขณะที่ Z-แอลคีนไม่มีฤทธิ์ดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาความจำเพาะที่เกิดขึ้นนี้

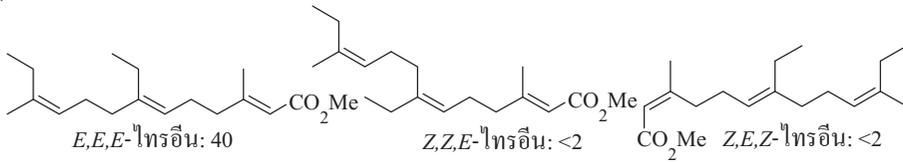

แมลงอาศัยฮอร์โมน จูวีไนล์ (juvenile) เป็นปัจจัยสำคัญในการควบคุมการเจริญเติบโตในแต่ละขั้น โครงสร้างสารนี้มีฟอกไกไซด์เป็นองค์ประกอบและมาจากไทรอินของอนุพันธ์ไอโซพรีน

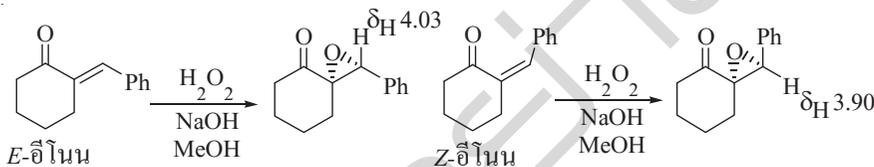
2 ■ ■ เคมิอินทรีย์ขั้นสูง 2 (ภาค 2)

ในการสังเคราะห์ไทรอินอื่นที่คล้ายกันเพื่อนำไปยับยั้งการเจริญเติบโตของแมลงโดยการควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่พบว่าแต่ละโครงสร้างให้ฤทธิ์การยับยั้งที่แตกต่างกัน ดังแสดง

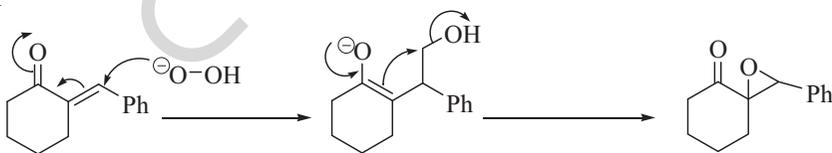

จากตัวอย่างที่ผ่านมาจะเห็นว่าความแตกต่างของ *E* และ *Z* ไอโซเมอร์แอลคีนที่มีผลความแตกต่างในด้านคุณสมบัติ เมื่อเป็นเช่นนี้การสังเคราะห์ให้เลียนแบบธรรมชาติหรือการพัฒนาโครงสร้างของแอลคีนจะต้องเลือกใช้รีเอเจนต์หรือสภาวะของปฏิกิริยาที่จะสามารถควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่ให้ได้

ปฏิกิริยาเคมีของ *E* หรือ *Z* ไอโซเมอร์กับไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในเบสจะให้ไอพอกไซด์ที่มีสเตอริโอเคมีและอัตราการเกิดปฏิกิริยาแตกต่างกัน

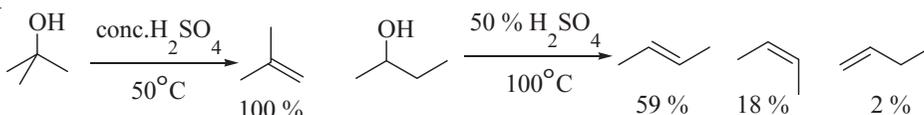

จากปฏิกิริยาข้างบนการเกิดไอพอกไซด์ชันของ *E*-อีโนนได้สารผลิตภัณฑ์ภายในเวลา 2 ชั่วโมง 78% ส่วนอัตราการเกิดปฏิกิริยาของ *Z*-อีโนนช้ามาก (1 สัปดาห์) และเกิดเพียง 50% เท่านั้น สำหรับกลไกเริ่มจากการเติมแบบสังยุคและตามด้วยการปิดวง ซึ่งจะเห็นว่าพันธะ O—O แตกง่ายและการปิดวงสมาชิก 3 อะตอม เกิดอย่างรวดเร็วและจะไม่ทำให้สเตอริโอเคมีเปลี่ยนแปลง

ปฏิกิริยาการกำจัดออก : ควบคุมการเลือกไม่ได้

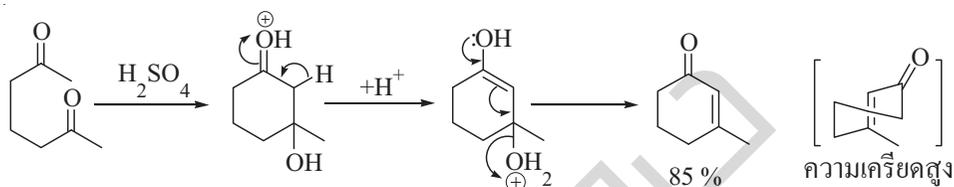
การใช้ปฏิกิริยาการกำจัดเตรียมแอลคีนจากแอลกอฮอล์หรือแอลคิลไฮไลด์นั้นเกิดได้ดี เช่น ปฏิกิริยากำจัดน้ำออกจาก 3°-แอลกอฮอล์ เพราะการดึงโปรตอนในขั้นกำจัดออกมีความจำเพาะจึงทำให้เกิดแอลคีนชนิดเดียวเท่านั้น ในทางตรงข้ามการกำจัดน้ำออกจาก 2°-แอลกอฮอล์ กลับเกิดแอลคีนได้มากมาย ทั้งนี้เป็นเพราะไม่มีการเลือกจำเพาะการดึงโปรตอนเกิดขึ้นได้หลายตำแหน่ง สำหรับแอลคีนที่มีหมู่แทนที่มากจะมีปริมาณมากที่สุด ดังสมการ

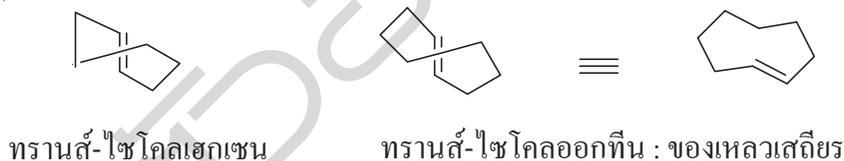
เมื่อเป็นเช่นนี้จะมีวิธีอย่างไรจึงจะควบคุมให้เกิดแอลคีนเพียงไอโซเมอร์เดียว ซึ่งสามารถสรุปหลักการเบื้องต้นได้ดังนี้ 1) จะเกิดกับวงสมาชิก 6 อะตอม 2) มักเกิดไอโซเมอร์แบบ *E* ซึ่งเสถียรมากกว่าแบบ *Z* 3) ภาวะของปฏิกิริยามักเป็นแบบการควบคุมจลนศาสตร์ และ 4) ขึ้นกับสเตอริโอเคมีของสารตั้งต้นและการเกิดปฏิกิริยา

1. การเกิดซีส-แอลคีน : วงสมาชิก 3 ถึง 7 อะตอม

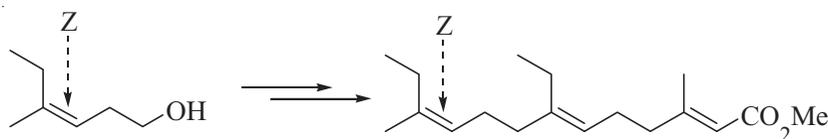
จากการเพิ่มวงแบบโรบินสันได้วงสมาชิก 6 อะตอมก่อน และขึ้นของสุดท้ายจะกำจัดน้ำได้แอลคีน ในการเกิดพันธะคู่ในวงสมาชิก 6 อะตอม เป็นแบบซีสอยู่แล้วเพราะการเกิดแบบทรานส์จะทำให้วงมีความเครียดสูงมาก ดังแสดง

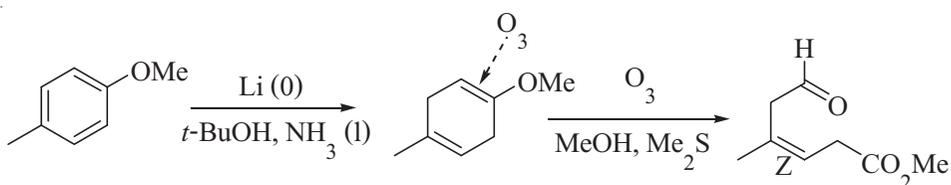
ในทำนองเดียวกันกับวงสมาชิก 3 4 5 และ 7 ก็ไม่สามารถเกิดทรานส์แอลคีนได้ สำหรับวงสมาชิก 8 อะตอมใหญ่พอที่จะวางตำแหน่งของพันธะคู่ให้อยู่ในรูปของทรานส์ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การวางแบบเรขาคณิตพันธะคู่รูปแบบซีสจึงไม่เหมาะสมและไม่เสถียรเท่ากับทรานส์

วิธีการข้างต้นจัดเป็นการควบคุมการเกิดพันธะคู่ให้เป็นไปตามต้องการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของสารตั้งต้นที่เป็นไซคลิกแอลคีน กรณีจิวไนล์ฮอร์โมนจะเห็นได้ชัดว่าระหว่างการสังเคราะห์ยังคงรักษาแบบเรขาคณิตแบบ *E* ไอโซเมอร์ไว้ได้

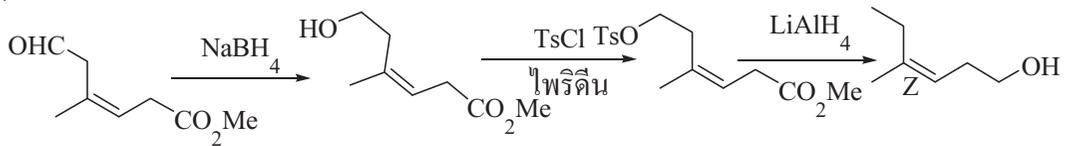

ในการเตรียม *Z*-แอลคีนอาจเตรียมได้ง่ายโดยการเปิดวงสารประกอบไซคลิกของเบนซีนที่ถูกรีดิวซ์ในขั้นแรกก่อนแล้วตามด้วยการแตกสลายด้วยโอโซน ดังแสดง

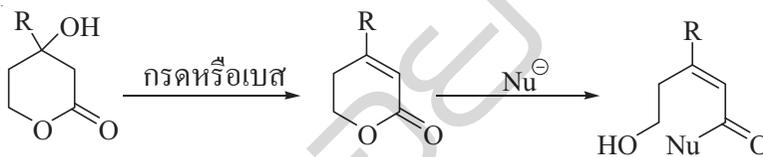

4 ■■ เคมีอินทรีย์ขั้นสูง 2 (ภาค 2)

จากสมการปฏิกิริยาการรีดิวซ์แบบเบิร์ช ซึ่งได้ซีสแอลคีน 2 พันธะ ที่ว่องไวต่อการแตกสลายด้วยไอโซนเพราะพันธะคู่ด้านบนมีหมู่เมทอกซีซึ่งส่งอิเล็คตรอนมาที่พันธะคู่ได้ นอกจากนั้นในบางปฏิกิริยาสารตั้งต้นที่มีพันธะคู่ยังคงสภาพแบบเรขาคณิตของพันธะคู่อยู่ได้เนื่องจากรีเอเจนต์เข้าทำปฏิกิริยากับหมู่ฟังก์ชันอื่นโดยไม่เกี่ยวข้องกับพันธะคู่ กล่าวคือ การใช้ไซเดียมบอโรไฮไดรไรด์รีดิวซ์แอลคิลไฮด์เป็นแอลกอฮอล์ จากนั้นป้องกันด้วยโทซิลคลอไรด์ ขึ้นต่อมารีดิวซ์เอสเทอร์ให้เป็นแอลกอฮอล์ ในขณะที่ว่องไวกับไฮไดรไรด์จะเข้าชนหมู่ -OTs หลุดออกไปด้วยกลไก S_N2 ดังแสดง

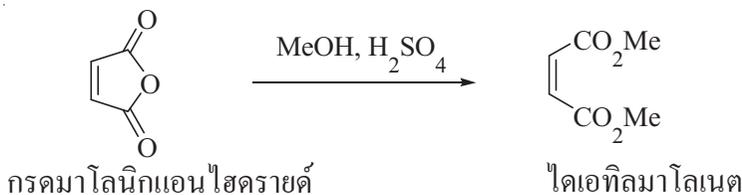

การสร้างพันธะคู่ในสารประกอบแลกโทนหรือกรดแอนไฮไดรไรด์ที่มีรูปแบบเรขาคณิตของพันธะคู่เป็นซีสทำได้ง่ายโดยการเติมเบสลงไป เหตุที่ได้แบบนี้เป็นเพราะอยู่ในวงสมาชิก 6 อะตอมนั่นเอง นอกจากนี้เมื่อสลายแลกโทนด้วยนิวคลีโอไฟล์ให้แตกวงออกมาแบบเรขาคณิตของพันธะคู่ก็ยังคงสภาพไว้เช่นเดิม

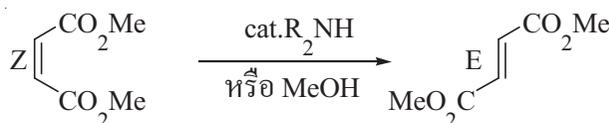

2. เสถียรภาพของแอลคีน : สมดุลแบบอุณหพลศาสตร์

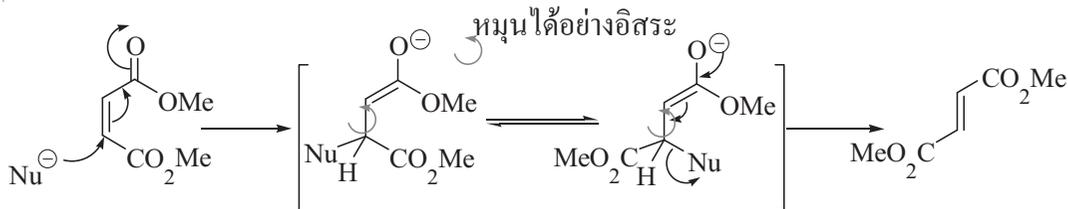
แอลคีนที่โครงสร้างไม่เป็นวง (acyclic) มักเสถียรกว่าแอลคีนที่เป็นวง (cyclic) เพราะมีความกีดขวางน้อยกว่า นอกจากนี้การเปลี่ยนกลับไปมาระหว่าง Z และ E ไอโซเมอร์ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะมีพันธะไพซัดขวางการหมุนพันธะ อีกทั้งพลังงานที่ใช้หมุนพันธะไพมากถึง 260 kJmol⁻¹ และการหมุนพันธะซิกมาเท่ากับ 10 kJmol⁻¹ ในการต้มมาลิตแอนไฮไดรไรด์ด้วยสารแอลกอฮอล์โดยมีกรดเป็นตัวเร่งจะได้ซีสแอลคีนตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าแอลคีนแบบวงเสถียรน้อยกว่าแบบไม่เป็นวง ดังแสดง

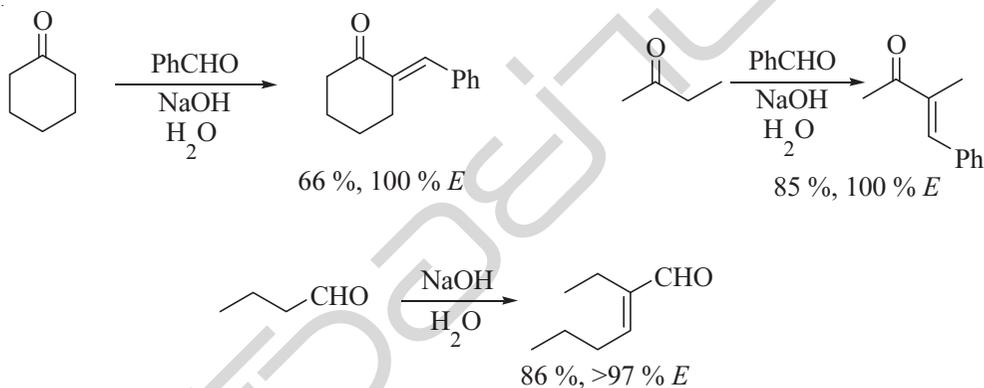
ไดเมทิลมาโลเนตเป็นของเหลวมีจุดเดือด 199-202 °C เมื่อนำสารนี้มาทำปฏิกิริยากับ 2°-เอมีน จะได้ไดเมทิลฟิวมาเลต (dimethyl fumarate) ที่มีแบบเรขาคณิตเป็นทรานส์และมีสถานะเป็นของแข็ง

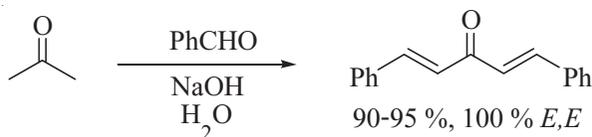
กลไกการเกิดปฏิกิริยาเป็นแบบการเติมสังยุคด้วยเอมีนหรือเมทานอลหรือนิวคลีโอไฟล์อื่นเมื่อนิวคลีโอไฟล์เข้าชนพันธะคู่จะแตกออกทำให้ได้พันธะเดี่ยวที่สามารถหมุนได้อย่างอิสระ เมื่อเป็นเช่นนี้จะได้แบบเรขาคณิตที่เป็นทรานส์ตามมา ขึ้นของการกำจัดออกอยู่ในสภาพสมดุลของสารมัธยันตร์ซึ่งจะทำให้มีการกำจัดนิวคลีโอไฟล์ออกมาได้อีก จึงทำให้ได้ไคเมทิลฟิวทาลิกเป็นของแข็ง ดังแสดง

ปฏิกิริยาแอลคอลลที่มีมีการกำจัดน้ำจะมีกลไกเหมือนกับปฏิกิริยาข้างบนและสารผลิตภัณฑ์จะได้ *E*-ไอโซเมอร์ที่เสถียรเสมอและปฏิกิริยาดังกล่าวผันกลับไม่ได้ ดังแสดง

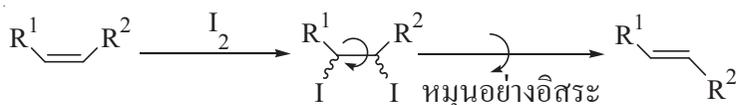

ปฏิกิริยาแอลคอลลของแอซีโทนกับเบนซาลดีไฮด์หรือที่รู้จักกันในชื่อของ ปฏิกิริยาไดเบนซิลิดีน-ดีน แอซีโทน (dibenzylidene acetone, dba) เตรียมได้โดยง่ายซึ่งในระหว่างสารมัธยันตร์จะเปลี่ยนเป็น *E*-ไอโซเมอร์ที่เสถียร สารประกอบนี้ใช้เป็นองค์ประกอบของครีมกันแดดและใช้ในเคมีของโลหะอินทรีย์ดังสมการ

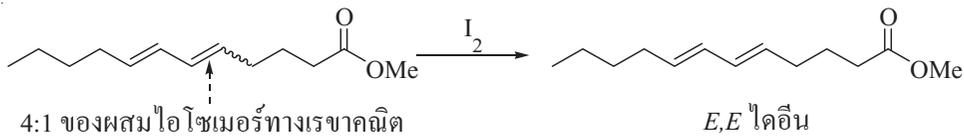

3. พันธะคู่ที่ไม่สังยุคกับหมู่คาร์บอนิล

นอกจากจะใช้ไอโอดีนในการเติมที่ตัวรับไม่เคล็ดแล้วยังนำมาใช้กับแอลคีนธรรมดาที่ไม่สังยุคกับหมู่คาร์บอนิลได้ รีเอเจนต์นี้ใช้ในการเปลี่ยนแบบเรขาคณิตของแอลคีนจากซิสเป็นทรานส์ได้ ดังแสดง

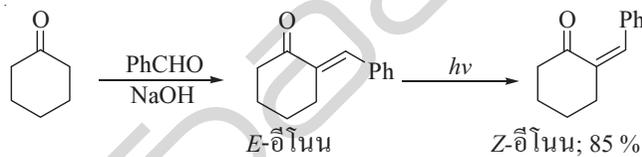

มีนักเคมีญี่ปุ่นต้องการเตรียม *E*, *E*-ไดอิน จึงนำไปใช้ในการสังเคราะห์สารประกอบที่เป็นพิษต่อระบบประสาท (neurotoxic) สารนี้แยกได้จากพิษของกบชนิดหนึ่ง การใช้ปฏิกิริยาวิทคิกจะทำให้ได้สารนี้ แต่มีของผสม *E* : *Z* ในอัตราส่วน 4:1 ดังนั้นเพื่อให้เกิดแบบเรขาคณิต *E*, *E* ไอโซเมอร์อย่างสมบูรณ์จึงใช้ไอโอดีน โดยมีแสงเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา ดังสมการ

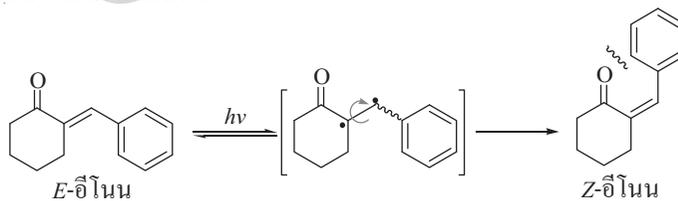

4. การเปลี่ยน *Z*-ไอโซเมอร์เป็น *E*-ไอโซเมอร์ด้วยแสง

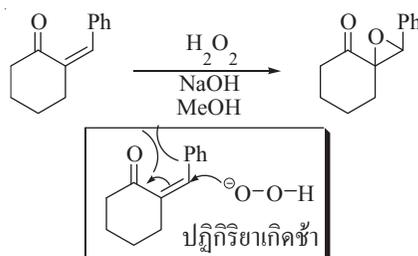
แสงสามารถทำให้เกิดสถานะสมมูลระหว่าง ไอโซเมอร์ทั้ง 2 ของแอลคีนได้โดยจะไปกระตุ้นให้เปลี่ยนสถานะอิเล็กตรอนไพ (π) ไปสู่สถานะการเปลี่ยนแปลงของพันธะไพ (π*) นอกจากนี้ยังพบว่าเฉพาะทรานส์แอลคีนที่ดูดกลืนแสงได้ดีกว่าซิสแอลคีน แสงที่ถูกดูดกลืนจะเป็นแสงที่มีความยาวคลื่นสูงสุด ปัจจัยทางด้านการกีดขวางเนื่องจากขนาดจะเป็นตัวผลักดันให้ ซิส-แอลคีนบิดตัวเองรอบพันธะเดี่ยวขณะได้รับแสงให้เป็นทรานส์-แอลคีน ผลของการเปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้ระบบสังยุคเสียไปได้ เช่น *E*-อีโนนที่เกิดจากปฏิกิริยาแอลดอลของไซโคลเฮกซาโนนกับเบนซาลดีไฮด์จะให้ *E*-แอลคีนซึ่งเมื่อได้รับแสงที่มีความยาวคลื่นอัลตราไวโอเล็ตจะเปลี่ยนเป็น *Z*-แอลคีนถึง 85% ดังสมการ

เมื่อ *E*-อีโนนได้รับแสงจะเกิดสถานะเปลี่ยนแปลงได้สารมัธยันตร์แบบไครเรติคัลซึ่งจะเกิดการหมุนหมู่ฟีนิลรอบพันธะเดี่ยวได้ *Z*-อีโนนที่ระนาบสังยุคมีประสิทธิภาพน้อยกว่า *E*-อีโนน เนื่องจากเกิดการกีดขวางเนื่องจากขนาด ดังแสดง

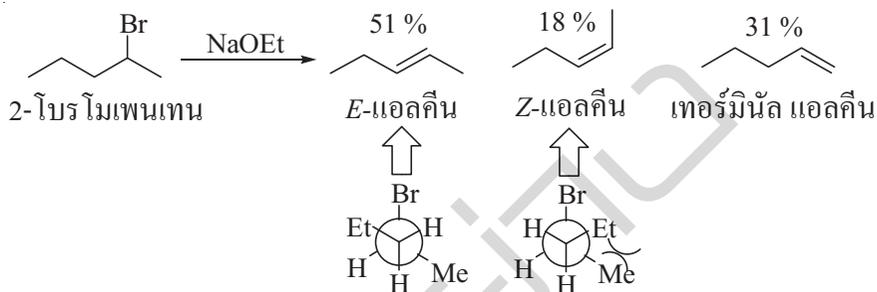

การเกิด *Z*-อีโนนยังส่งผลให้อัตราการเกิดปฏิกิริยาอีพอกซิเดชันช้าตามไปด้วยเพราะการเติมสังยุคของนิวคลีโอไฟล์ใดๆ ก็ตามจะเกิดได้ดีกับสารประกอบอีโนนมีระบบสังยุคที่ดี ดังสมการ

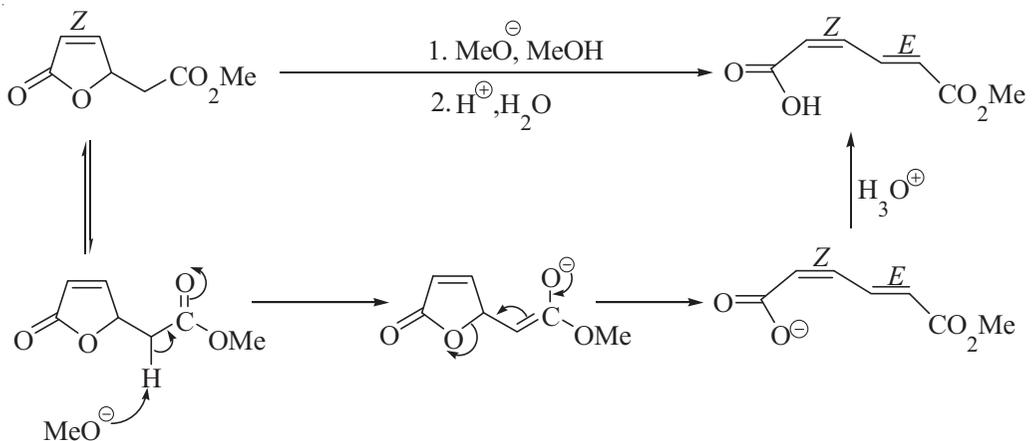

5. สเตอริโอเลือกในปฏิกิริยาการกำจัด : การเตรียม *E*-แอลคีน

จากปฏิกิริยาการกำจัดแบบ E1 ที่ได้กล่าวไว้บทที่ 1 มักให้ *E*-แอลคีนเสมอเพราะที่สถานะเปลี่ยนแปลงมีพลังงานต่ำกว่าการเกิด *Z*-แอลคีน อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าปฏิกิริยา E1 เป็นการเลือกสเตอริโอที่ถูกควบคุมด้วยจลนศาสตร์ สำหรับปฏิกิริยาแบบ E2 จะคล้ายคลึงกันถ้ามีการเลือกดึงโปรตอนของเบสเกิดขึ้นได้ง่าย เช่น การดึงโปรตอนของโครงสร้าง 2-โบรโมเพนเทนที่สถานะเปลี่ยนแปลงมักจะจัดตัวตรงข้ามแบบขนานกัน (anti-periplanar) เกิดได้โดยง่ายเพราะมีพลังงานต่ำและไม่เกิดการกีดขวางเนื่องจากขนาดเลย ในทางตรงข้ามการเกิด *Z*-แอลคีนมีหมู่เอทิลและเมทิลผลัดกันจึงทำให้พลังงานของสถานะเปลี่ยนแปลงนี้สูงมากยังผลให้ได้ผลิตภัณฑ์น้อย ดังสมการ

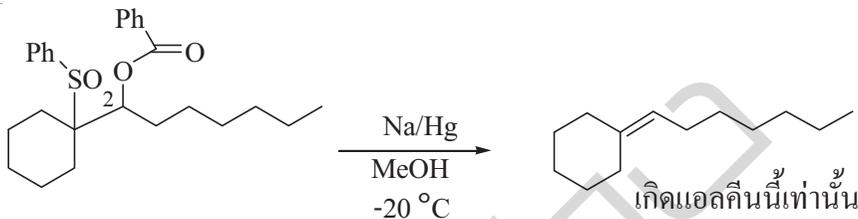

อย่างไรก็ตามทั้งกลไกการกำจัดแบบ E1 และ E2 มีการเลือกสเตอริโอที่ตีมาก ซึ่งในทางตรงข้ามปฏิกิริยานี้ก็มีการเลือกบริเวณที่ไม่ดีเช่นเดียวกัน ทั้งการเลือกสเตอริโอและการเลือกบริเวณจะสอดคล้องกันในกลไกแบบ E1cB จะเห็นในตัวอย่างของการเปิดวงแลกโทนไม่อิ่มตัวโดยเบส พบว่าพันธะคู่ภายในโมเลกุลยังคงแบบเรขาคณิตเป็น *Z* และพันธะคู่ใหม่ที่เกิดด้านนอกวงเป็นแบบ *E* จากการศึกษาพบว่าการเกิด *E* ไอโซเมอร์ จะหลีกเลี่ยงการกีดขวางเนื่องจากขนาดคั้งนั้นการเลือกสเตอริโอจึงต้องทำให้หมู่ต่างๆ อยู่ห่างกันมากที่สุด นอกจากนี้การเลือกบริเวณดึงแอลฟา-โปรตอนของเอสเทอร์ด้านนอกแทนการเข้าชนแบบการเติมสังยุคหรือการเข้าชนโดยตรงจึงเกิดขึ้นอย่างง่ายดายดังแสดง

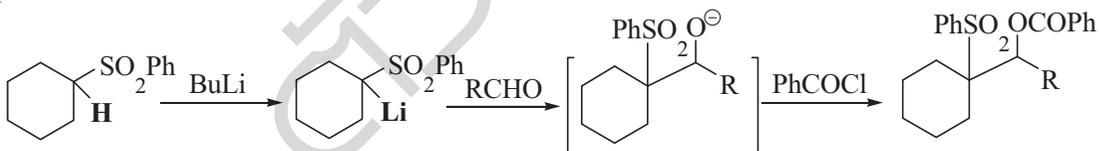

ปฏิกิริยาจูเลียโอลิฟินเนชัน : การสร้างแอลคีนเฉพาะบริเวณ

เป็นปฏิกิริยาการกำจัดออกชนิดหนึ่งที่เกิดกับสารตั้งต้นที่มีหมู่ฟีนิลซัลโฟนิล ($-\text{PhSO}_2$) และเบนโซเอต ($-\text{PhCO}_2$) ปฏิกิริยานี้เป็นการสร้างพันธะคู่ที่มีการเลือกบริเวณที่สมบูรณ์เพราะเกิดขึ้นระหว่างคาร์บอนที่มีหมู่ทั้ง 2 เท่านั้น ปฏิกิริยานี้ใช้ตัวรีดิวซ์เป็นรีเอเจนต์แรงให้เกิดปฏิกิริยาจำพวกโซเดียมอะมัลกัม (sodium metal in mercury) การกำจัดแบบนี้ยังเกิดกับสารตั้งต้นอื่นที่มีหมู่ฟีนิลซัลโฟนิลอยู่ติดกับหมู่ผละออกอื่นๆ ด้วย จึงเรียกการเกิดพันธะคู่แบบนี้ว่า จูเลียโอลิฟินเนชัน (Julia olefination) ชื่อนี้ตั้งเป็นเกียรติให้แก่ มาร์ค จูเลีย (Marc Julia) สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก ณ วิทยาลัยอิมพีเรียล กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ โดยมี เซอร์ เดเรค บาร์ตัน (Sir Dereck Barton) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

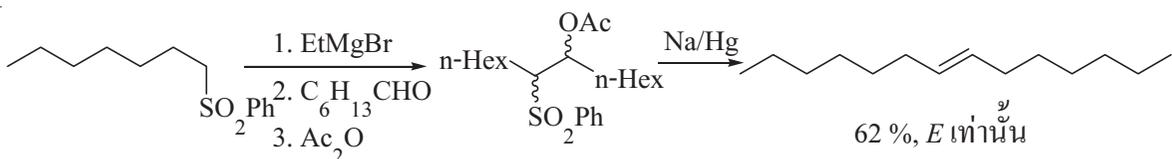

หมู่ผละออกส่วนใหญ่เป็นคาร์บอกซิเลต เช่น แอซีเทตหรือเบนโซเอตซึ่งเตรียมได้โดยปฏิกิริยาแอลคิลของสารประกอบซัลโฟนิลกับแอลดีไฮด์ ปฏิกิริยานี้เบสชีวทิลเลียมหรือกรีนวาร์รีเอเจนต์จะดึงโปรตอนที่คาร์บอนซัลเฟอร์ แอนไอออนที่เกิดขึ้นจะถูกทำให้เสถียรโดยซัลเฟอร์เพราะมี d-ออร์บิทัล จากนั้นออกซิแอนไอออนถูกแอซีทิลเลชันโดยเบนโซอิลคลอไรด์ ก็จะได้สารตั้งต้นในสำหรับการกำจัดต่อไป

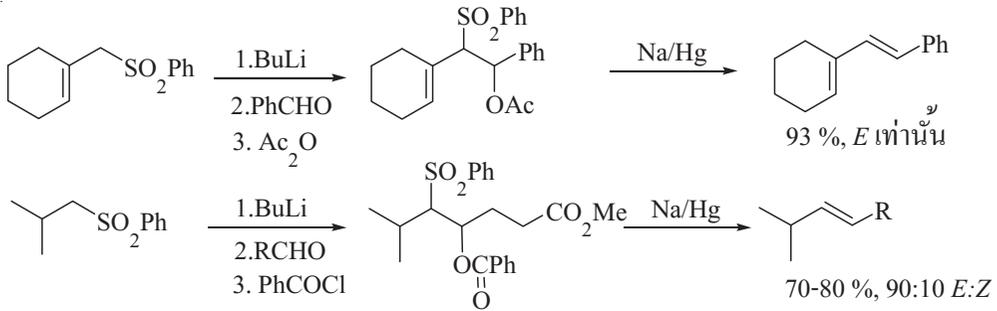

1. ปฏิกิริยาจูเลียโอลิฟินเนชัน : การเลือกสเตอริโอ

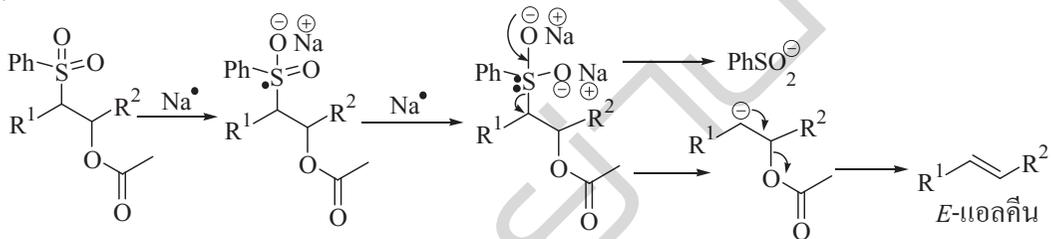
การเตรียมสารประกอบแอลคีนไฮโดรคาร์บอนที่มีแบบเรขาคณิตของพันธะคู่เป็น *E* นั้น

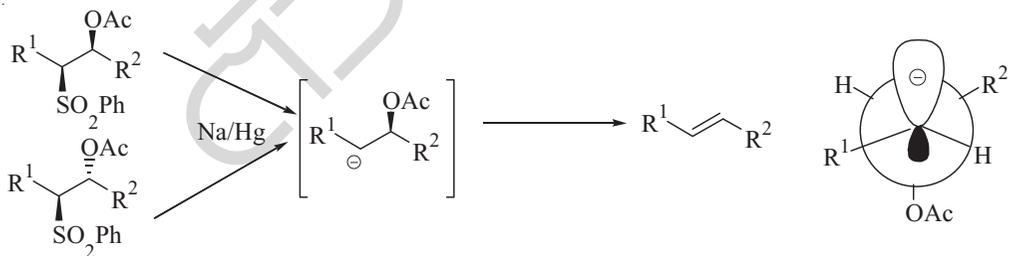
ในขั้นของการเตรียมสารตั้งต้นจะมีการต่อสายโซ่คาร์บอนให้ยาวออกไปด้วยดังปฏิกิริยาที่กล่าวถึงแล้ว ซึ่งในที่นี้ใช้เอทิลแมกนีเซียมโบรไมด์ทำหน้าที่เป็นเบสเข้าดึงโปรตอนของซัลโฟนิลและใช้กรดแอนไฮดไรด์เป็นแอซีเลตรีเอเจนต์ จะเห็นว่าการจัดตัวของซัลโฟนิลและเบนโซเอตจะวางตัวตรงข้ามกันเพื่อหลีกเลี่ยงการกีดขวาง เมื่อรีดิวซ์ด้วยโซเดียมอะมัลกัมก็จะได้ *E*-ไอโซเมอร์ ดังแสดง

สำหรับกลไกของปฏิกิริยาเกิดขึ้นโดยที่โซเดียมให้อิเล็กตรอนเดี่ยวแก่ซัลโฟนก่อน แรดิคัลที่เกิดขึ้นนี้จะรับอิเล็กตรอนจากโซเดียมอีกครั้งทำให้ได้ไดแอนไอออนที่เกิดขึ้นที่ออกซิเจนของซัลโฟน ไดแอนไอออนหนึ่งจะทำให้พันธะ C—S แตกออกได้คาร์เบนไอออนชั่วคราว (transient carbanion) ซึ่งไดแอนไอออนนี้จะไล่หมู่เอซีเทตหรือเบนโซเอตออกไปแล้วได้พันธะคู่ดังแสดง

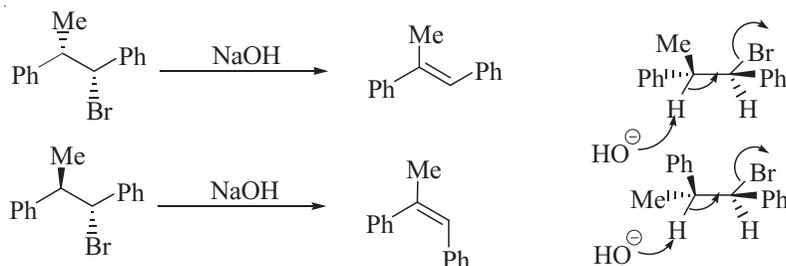

ในการเกิดคาร์เบนไอออนซึ่งเป็นสารมัธยฐานที่มีครึ่งชีวิตยาวพอที่จะจัดโครงสร้างให้เป็นแบบ E ได้อย่างสมบูรณ์ ปฏิกิริยานี้ไม่ใช่สเตอริโอจำเพาะเพียงแต่มีการปรับโครงสร้างให้หลีกเลี่ยงการกีดขวางได้มากที่สุดเท่านั้น ถึงแม้ว่าสารตั้งต้นจะเป็นไดแอสเตอริโอไอโซเมอร์ก็ตาม

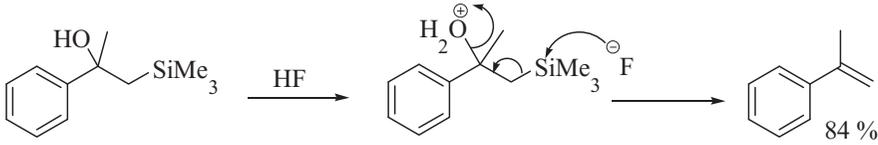

สเตอริโอจำเพาะของการกำจัดออก : ไอโซเมอร์แอลคีนบริสุทธิ์

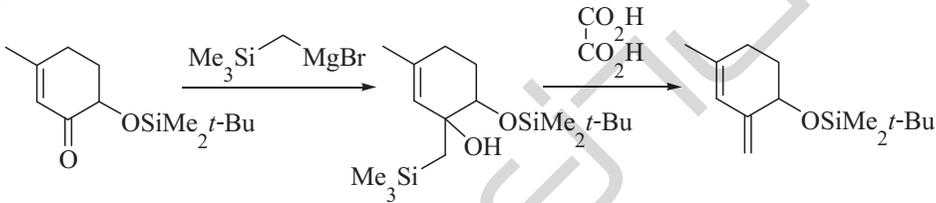
กลไกการกำจัดแบบ E2 มีความเฉพาะตรงที่การจัดตัวที่สถานะเปลี่ยนแปลงแบบตรงข้ามที่ขนานกัน การจัดตัวแบบนี้จะหลีกเลี่ยงการกีดขวางเนื่องจากขนาดได้ดี นอกจากนี้จะต้องไม่มีไฮโดรเจนอื่นที่มีโอกาสถูกเบสดึงได้ในเวลาเดียวกัน

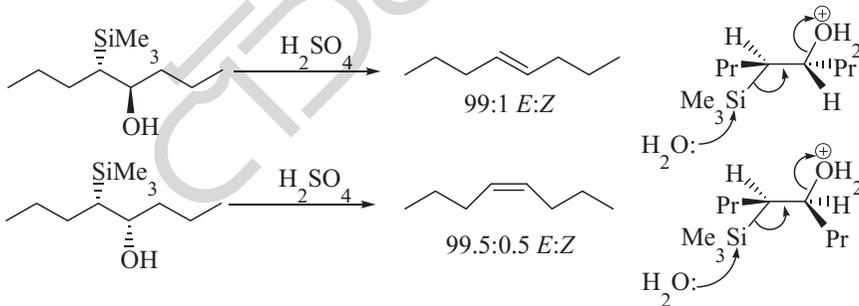
ในการกำจัดออกนั้นมักมีกลุ่มอะตอมอื่นที่ทำหน้าที่คล้ายๆ กับไฮโดรเจนได้ เช่น หมู่ $\text{Me}_3\text{Si-}$ ซึ่งจะถูกรีดออกโดยกลุ่มนิวคลีโอไฟล์แข็งแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง F^- หรือ RO^- เป็นต้น ปฏิกริยาปีเตอร์สัน (Peterson reaction) เป็นการกำจัดหมู่ไฮดรอกซิลออกจากแอลกอฮอล์ในสภาวะกรด กลไกนี้เป็นการเลือกบริเวณโดยสมบูรณ์เพราะมุ่งไปที่หมู่ไทรเมทิลซิลิลโดยตรง

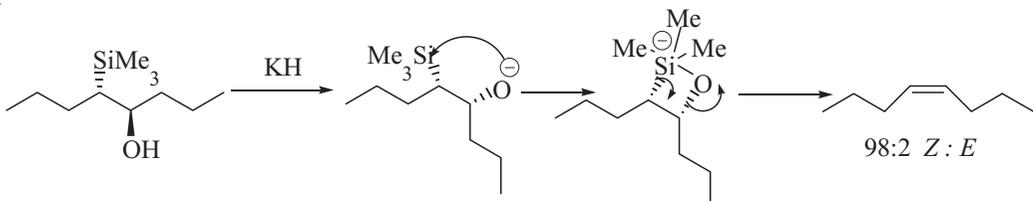
ตัวอย่างต่อไปนี้จะเกิดสารผลิตภัณฑ์เพียงตัวเดียวเท่านั้น พันธะที่เกิดขึ้นเป็นพันธะคู่นอกวง (exocyclic double bond) ที่สังยุคกับพันธะคู่ภายในวง ทั้งยังมีหมู่ซิลิลที่กีดขวางเข้าดิ่งอีกหมู่หนึ่งคงไว้ด้วย แนวคิดนี้นำไปใช้ในการสังเคราะห์ส่วนโมเลกุลของของแทกซอล (taxol) ใช้เป็นสารป้องกันมะเร็งดังแสดง

การเกิดปฏิกริยาปีเตอร์สันโดยใช้กรดเป็นตัวเร่งนั้นอาจมีข้อจำกัดเหมือนกัน พร้อมทั้งความบริสุทธิ์ของไดเอสเตอร์ไอโซเมอร์ของสารตั้งต้นก็จะมีผลต่อแบบเรขาคณิตของพันธะคู่ที่เกิดขึ้นด้วย ดังแสดง

ในการแก้ปัญหาโดยการเพิ่มผลผลิตร้อยละให้เป็นไอโซเมอร์ จะใช้วิธีเปลี่ยนจากกรดเป็นการใช้เบสในการเร่งปฏิกริยาเบสเหล่านั้นได้แก่ โพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (KH) หรือ โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaH) เบสไฮดรอกไซด์จะดึงโปรตอนของหมู่ไฮดรอกซิลเกิดออกซิแอนไอออน ซึ่งจะชนที่หมู่ซิลิกอนโดยจัดตัวแบบขนานข้างเดียวกัน (syn-periplanar) ทำให้วงสมาชิก 4 อะตอมของซิลิกอนแตกออกเนื่องจากเกิดความเครียดของวงและก่อกับพันธะ C-O และ C-Si แข็งแรงน้อยกว่าพันธะ C-C ดังแสดง

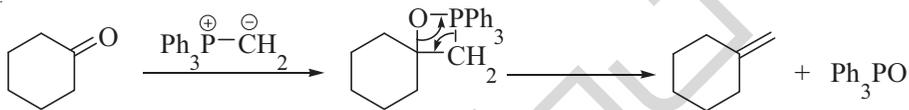

ได้เคยกล่าวถึงแล้วว่า การจัดตัวที่ตรงข้ามแบบขนานกันจะนำไปสู่กลไกการกำจัดออกที่เป็นเช่นนี้ เพราะมีการวางแนวพันธะที่ออร์บิทัลสามารถเชื่อมซ้อนกันได้ดี สำหรับในส่วนของกรวางตัวแบบขนานข้างเดียวกันที่เป็นวงสมาชิก 4 อะตอมของปฏิกิริยาวิทิกจะเกิดการกำจัดออกได้เพราะมีความเครียดสูง

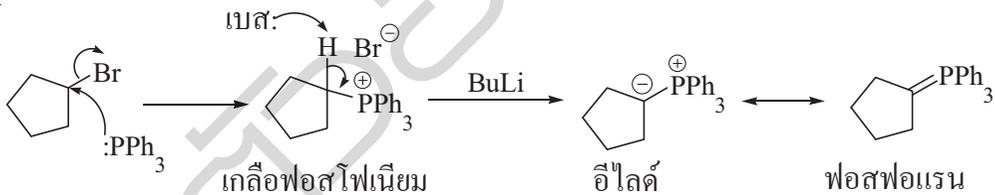
การเลือกสังเคราะห์โดยใช้ปฏิกิริยาปีเตอร์สันที่ให้แอลคีนมีแบบเรขาคณิตแตกต่างกันจะต้องใช้กรดหรือเบสเข้าทำปฏิกิริยา อย่างไรก็ตามปัญหาของปฏิกิริยานี้ยังคงอยู่ที่ความบริสุทธิ์ของไอโซเมอร์เดียวที่เกิดขึ้น

ปฏิกิริยาวิทิก

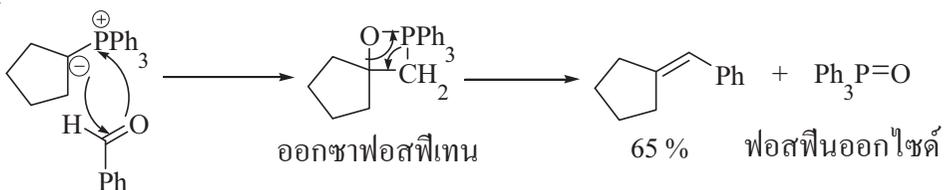
เป็นปฏิกิริยาที่การกำจัดไม่เกี่ยวข้องกับไฮโดรเจน สารมัธยंत्रที่เกิดขึ้นคล้ายกับปฏิกิริยาของปีเตอร์สันแตกต่างกันที่ปฏิกิริยาวิทิกเป็นฟอสฟอรัส การสลายวงสมาชิก 4 อะตอม เกิดได้เอง ณ ที่เดิมซึ่งไม่สามารถแยกออกมาได้ ดังสมการ

ปฏิกิริยาของไตรฟีนิลฟอสฟีนกับแอลคิลแฮไลด์ได้เกลือฟอสโฟเนียม ฟอสฟอรัสประจุบวกที่เกิดขึ้นจะเพิ่มความเป็นกรดให้แก่โปรตอนที่ถัดออกไปได้มากขึ้น เมื่อเติมเบสที่มีความแรงระดับกลาง เช่น บิวทิลลิเทียม ลงไปจะได้ฟอสโฟแรนหรือที่เรียกว่า ฟอสฟอรัสอีไลด์

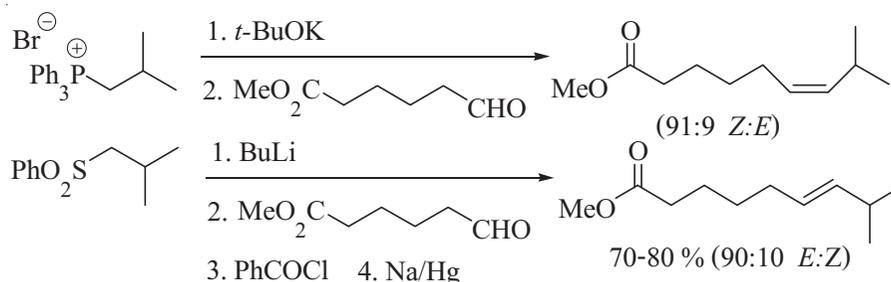
สารมัธยंत्रอีไลด์สามารถแยกออกมาอย่างอิสระได้แต่ต้องนำมาใช้ทันที เมื่อนำอีไลด์เข้าทำปฏิกิริยากับหมู่คาร์บอนิลของแอลดีไฮด์หรือคีโตนเกิดวงสมาชิก 4 อะตอม ออกซาฟอสไฟเทน (oxaphosphetane) ขึ้นมา สารมัธยंत्रนี้จะเกิดการกำจัดได้ด้วยตัวเองและมีแรงผลักดันที่สำคัญคือการสร้างพันธะคู่ที่แข็งแรงของ $\text{P}=\text{O}$ ในฟอสฟีนออกไซด์ ดังแสดง

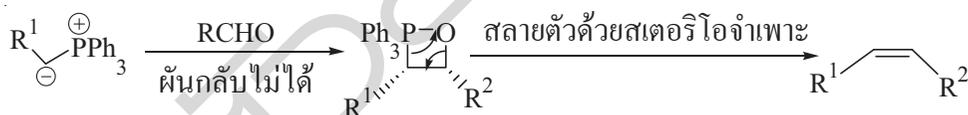
1. สเตอริโอเลือกของปฏิกิริยาวิทิก

ปฏิกิริยาวิทิกนำมาใช้สังเคราะห์สารผลิตภัณฑ์ธรรมชาติจำนวนมากซึ่งบางครั้งแอลคีนที่ได้มีแบบเรขาคณิตเป็นไปได้ทั้ง *E* และ *Z* ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหมู่แทนที่ที่อะตอมคาร์บอนอีไลด์ ดังสมการ

จะต้องเตรียมสารนี้ให้อยู่ในรูปเอสเทอร์ก่อน โดยให้ปลายโซ่คาร์บอนมีแบบเรขาคณิตของแอลคีนเป็น *E* ถ้าเปรียบเทียบการใช้ไอไลด์ไม่เสถียรกับปฏิกิริยาจะพบว่า จะได้ *Z* และ *E*

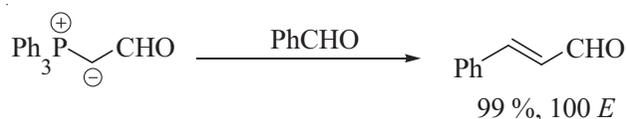

ทำไมไอไลด์ไม่เสถียรจึงเลือกสเตอริโอเป็นแบบ *Z* ในปฏิกิริยาวิทติก โดยความเป็นจริงมีความซับซ้อนมากซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเกิดออกซาฟอสไฟเทนและการสลายเป็นแอลคีน ในการเกิดสารมัธยันตร์วงสามเหลี่ยม 4 อะตอมนั้นเป็นปฏิกิริยาไม่ผันกลับเพราะหมู่แอลคิลมีขนาดเล็กสามารถอยู่ข้างเดียวกันได้และมีเหตุผลที่เกี่ยวกับสมมาตรออร์บิทัล (orbital symmetry) จึงทำให้อะตอมของฟอสฟอรัสและออกซิเจนอยู่ข้างเดียวกันในแนวขนาน (syn-periplanar) การจัดตัวแบบนี้จัดเป็นสเตอริโอจำเพาะ ซึ่งคล้ายกับปฏิกิริยาปีเตอร์สันในภาวะเบส ไอไลด์ที่ไม่เสถียรนี้ไม่มีอิทธิพลของหมู่แอลคิลต่อแอนไอออนเท่าใดนัก กอปรกับวงค่อนข้างแบนราบจึงทำให้หมู่ R ซี่งไปอยู่ข้างเดียวกันและปฏิกิริยาถูกควบคุมโดยจลนศาสตร์ เมื่อเป็นเช่นนี้การกำจัดออกจึงเป็นแบบซิน ดังแสดง

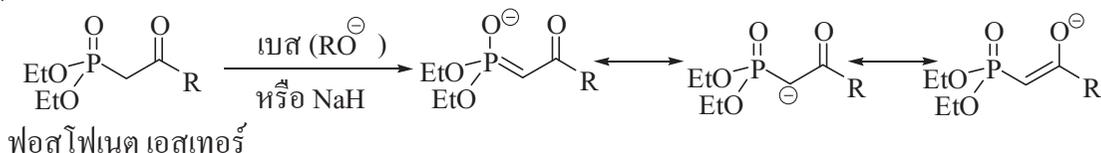

3. การเลือกสเตอริโอแบบ *E*

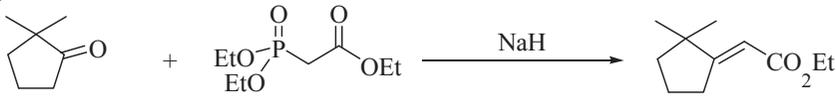
ไอไลด์เสถียร โดยมีพันธะคู่ของหมู่คาร์บอนิลทำให้มีการกระจายของอิเล็กตรอนได้ดีขึ้น เมื่อเกิดปฏิกิริยากับเบนซาลดีไฮด์จะได้แอลดีไฮด์สังยุคที่มีแบบเรขาคณิตเป็น *E*

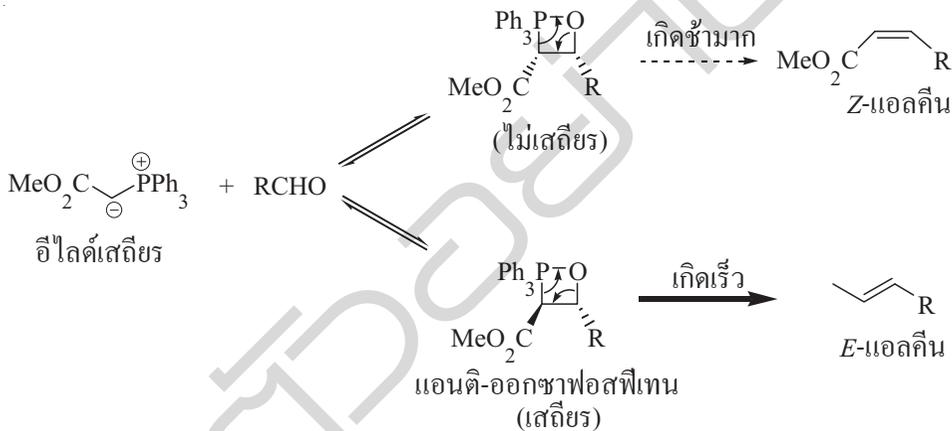
ไอไลด์เสถียรบางชนิดตกผลึกด้วยน้ำได้จึงไม่ค่อยว่องไวต่อการเกิดปฏิกิริยามากนัก เช่น กรณีเกลือฟอสโฟเนียม นักสังเคราะห์จึงใช้ฟอสโฟเนตเอสเทอร์แทน

เมื่อนำฟอสโฟเนตเอสเทอร์มาตั้งโปรตอนด้วยโซเดียมไฮดรอกไซด์หรือเมทอกไซด์จะได้อินอลด์แอนไอออน เมื่อทำปฏิกิริยากับแอลดีไฮด์หรือคีโตนจะให้ *E*-แอลคีน เรียกปฏิกิริยานี้ว่า ฮอร์เนอร์-วอดเวิร์ท-เอมมอน (Horner-Wadsworth-Emmons reaction) ดังสมการ

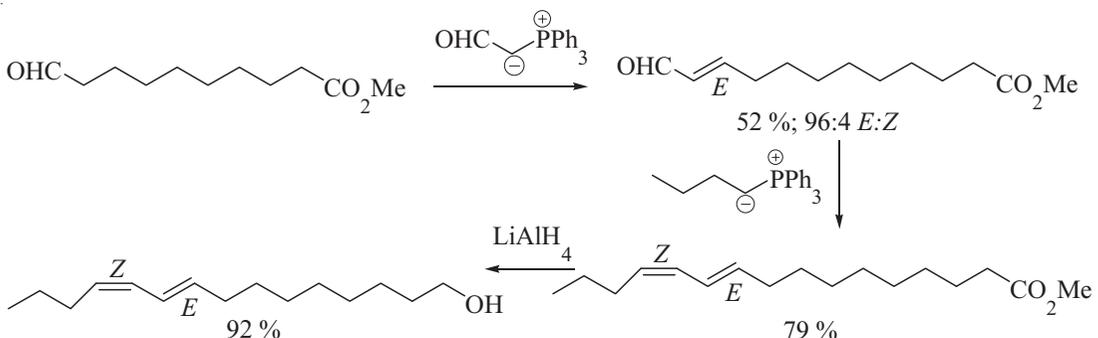

การอธิบายการเกิด *E*-แอลคีนเริ่มจากเมื่ออีไลด์เสถียรทำปฏิกิริยากับแอลดีไฮด์หรือคีโตนเกิดออกซาฟอสไฟเทนซึ่งสามารถผันกลับเป็นสารตั้งต้นได้ การเลือกสเตอริโอไอโซเมอร์นั้นถูกควบคุมโดยอุณหพลศาสตร์ (thermodynamically controlled) ณ สถานะเปลี่ยนแปลงมีโอกาสเกิดออกซาฟอสไฟเทน 2 แบบ กรณีที่เป็น *trans*-ไดเอสเทอร์โอไอโซเมอร์ออกซาฟอสไฟเทนจะย้อนกลับเป็นสารตั้งต้นเร็วกว่าการกำจัดออกเป็นสารผลิตภัณฑ์เนื่องจากปฏิกิริยานี้ไม่ได้ถูกควบคุมโดยจลนศาสตร์ทำให้หมู่เกาะทั้ง 2 กระทบต่อกัน เมื่อเป็นเช่นนี้โอกาสเกิด *Z*-แอลคีนจึงเป็นไปได้้น้อยมาก

สำหรับ *trans*-ไดเอสเทอร์โอไอโซเมอร์ ออกซาฟอสไฟเทนมีหมู่ทั้ง 2 วางตัวคนละระนาบกับวงสมาชิก 4 อะตอม เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความเกะกะทำให้สถานะเปลี่ยนแปลงของออกซาฟอสไฟเทนมีเสถียรภาพมากพอจะเปลี่ยนไปเป็น *E*-แอลคีนได้ง่าย

ในการสังเคราะห์บอมไบคอล (bombykol) พีโรโมนของไหมตัวเมียที่สร้างขึ้นเพื่อล่อตัวผู้ให้มาผสมพันธุ์ สารนี้ประกอบด้วย *Z, E*-แอลคีนในสายโซ่คาร์บอนเดียวกัน ปฏิกิริยาวิตติกนำมาใช้ในการสังเคราะห์พีโรโมนดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

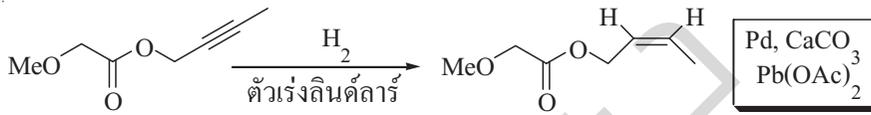

การเลือกสเตอริโอในการเติมของแอลไคน์

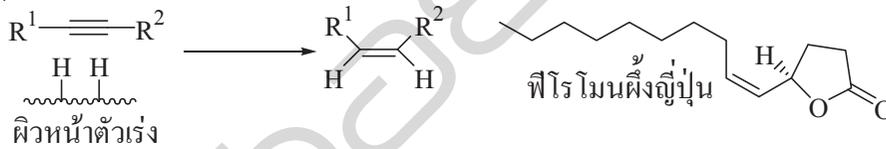
หัวข้อสุดท้ายก่อนสิ้นสุดบทนี้จะกล่าวถึงปฏิกิริยาการเติมแอลไคน์ ซึ่งจะได้ *E, Z*-แอลคีนโดยใช้ตัวรีดิวซ์ที่สามารถเกิดการเลือกสเตอริโอได้ และก็มีรีเอเจนต์บางชนิดที่ทำให้เกิดแอลคีนแบบผลิตภัณฑ์จำเพาะ *Z* หรือ *E* แอลคีนแบบใดแบบหนึ่ง

1. การใช้ตัวเร่งลิנדลาร์

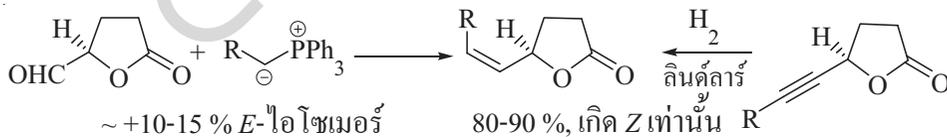
การเตรียมสารประกอบ *Z*-แอลคีนบริสุทธิ์ มีความจำเป็นต้องศึกษากลไกและปฏิกิริยาการจัดตัวใหม่ สำหรับการเกิดปฏิกิริยาไฮโดรจิเนชันแอลคีนเป็นแอลเคนโดยใช้โลหะเป็นตัวเร่งและยังได้เคยเสนอการรีดิวซ์แอลไคน์เป็นแอลคีนที่สามารถควบคุมการเลือกทางเคมี (chemoselectivity) ได้ เช่น การใช้ตัวเร่งลิנדลาร์ เป็นต้น

กลไกโดยทั่วไปนั้นไฮโดรเจนมีการเติมแอลไคน์ข้างเดียวกัน โดยยึดเกาะบนผิวหน้าของโลหะที่ใช้เป็นตัวเร่ง เมื่อเป็นเช่นนี้การเลือกสเตอริโอจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

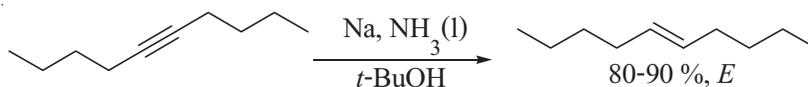
เมื่อเปรียบเทียบการเตรียม *Z*-แอลคีน กับปฏิกิริยาวิทติคพบว่า ถึงแม้จะเป็นวิธีการที่แตกต่างกันแต่ก็นำมาซึ่งการเตรียมพีโรโมนของผึ้งญี่ปุ่นเช่นเดียวกัน ดังแสดง

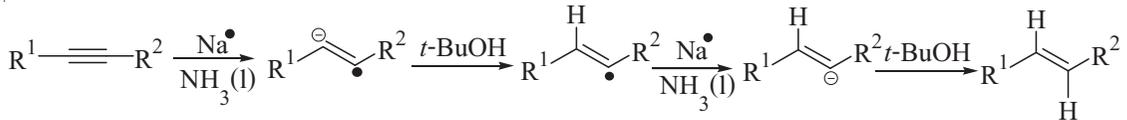
แต่ในกรณีนี้ปฏิกิริยาวิทติคจะไม่ได้ *Z*-แอลคีนทั้งหมดจะมี *E*-แอลคีนปนอยู่บ้างประมาณ 10-15% ซึ่งการใช้ตัวเร่งลิנדลาร์จะให้ผลน่าพอใจกว่า และจากการสังเคราะห์ในธรรมชาติพบว่าแบบเรขาคณิต *Z* จะให้ฤทธิ์ทางชีวภาพที่ดีกว่า *E*-แอลคีน

2. การใช้โลหะโซเดียม/แอมโมเนียเหลว

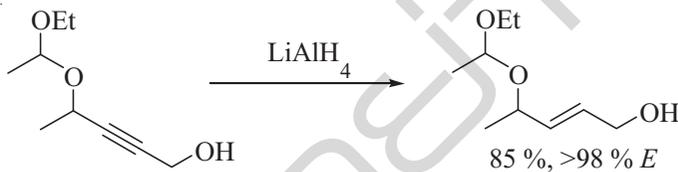
การเตรียม *E*-แอลคีนที่ดีอีกวิธีหนึ่งเป็นการรีดิวซ์แอลไคน์ด้วยโลหะโซเดียม/แอมโมเนียเหลว ทั้งนี้ไฮโดรเจนจะเกิดการเติมแบบตรงข้าม ดังแสดง

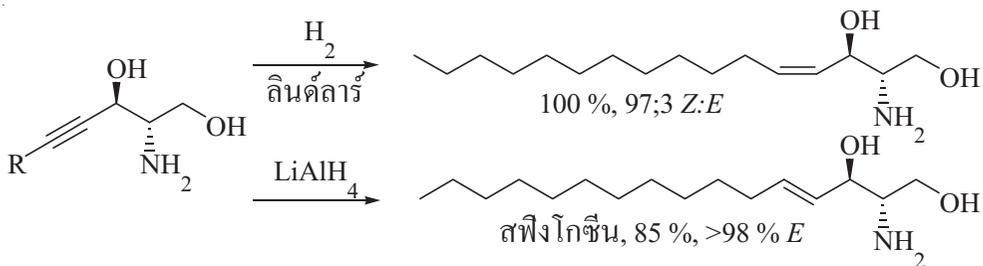
กลไกการเกิดปฏิกิริยาเริ่มจากโลหะโซเดียมให้อิเล็กตรอนไปยังออร์บิทัล LUMO ของพันธะสาม (1 ใน 2 ออร์บิทัลที่ตั้งฉากกับซิกมาออร์บิทัล) ได้เรดิคัล-แอนไอออน ซึ่งแอนไอออนจะดึงโปรตอนจากสารละลายแอมโมเนียให้ไวนิลเรดิคัล ต่อมาโลหะโซเดียมให้อิเล็กตรอนแก่ไวนิลอีกครั้งทำให้เกิดแอนไอออนที่ปรับตัวให้มีแบบเรขาคณิตแบบทรานส์ที่เสถียร แอนไอออนนี้จะดึงโปรตอนจากสารละลายแอมโมเนียอีกครั้งก็จะเกิด *E*-แอลคีน ในการเกิดแอนไอออนทั้ง 2 ครั้งนั้นออร์บิทัลจะถูกบังคับให้ชี้ไปคนละด้านของพันธะคู่และอยู่ในแนวแบนราบที่มีพันธะไพของหมู่ไวนิลบังคับไว้ ด้วยสาเหตุนี้เองจึงเกิดแบบเรขาคณิตที่เป็นทรานส์หรือ *E* แอลคีน ดังแสดง

การรีดิวซ์แอลไคน์ด้วย $LiAlH_4$ เป็นทางเลือกหนึ่งในการเตรียม *E*-แอลคีนจากแอลไคน์ที่มีหมู่ไฮดรอกซิลและอีเทอร์อยู่ด้วย ปฏิกิริยาจะอาศัยออกซิเจนของหมู่ฟังก์ชันดังกล่าวสร้างสารเชิงซ้อนในขณะรีดิวซ์พันธะสาม

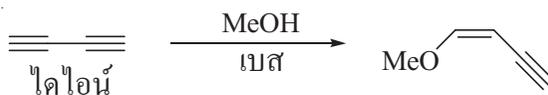

จากที่ผ่านมามะจะเห็นว่าการเติมที่แอลไคน์มีข้อได้เปรียบ 2 ประการคือ 1) เทอร์มินัล แอลไคน์สามารถเกิดแอลคิลเลชันได้ ในขณะที่ปฏิกิริยาวิทติกและปฏิกิริยาจูเลียไม่สามารถเกิดขึ้นได้ 2) การใช้แอลไคน์สามารถเตรียมแอลคีนทั้ง *E* และ *Z* แอลคีนไอโซเมอร์ ในการสังเคราะห์สฟิงโกซีน (sphingosine) ของนักเคมีชาวสวีตเซอร์แลนด์ เป็นสารองค์ประกอบของเซลล์เมมเบรน ก็สามารถใช้แอลไคน์เป็นสารตั้งต้นและใช้การรีดิวซ์ได้ทั้ง 2 แบบ ดังแสดง

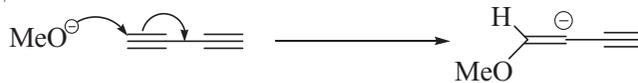

3. ปฏิกิริยาการเติมแอลไคน์ด้วยนิวคลีโอไฟล์

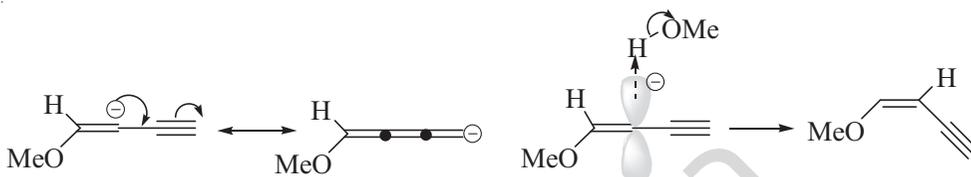
สารประกอบไดไอน์ (diyne) เป็นสารตั้งต้นที่ดีในการเตรียม *Z*-1-เมทอกซีบิว-1-อิน-3-ไอน์ (*Z*-1-methoxybut-1-en-3-yne) ปฏิกิริยานี้เตรียมได้โดยง่ายเพราะมีสารตั้งต้นจำหน่าย

สารละลายเมทานอลในเบสจะสร้างเมทอกไซด์ซึ่งเป็นนิวคลีโอไฟล์ที่แรงในการเข้าชนพันธะสามข้างหนึ่งทำให้ได้สารมัธยันตร์แอนไอออนสังยุค ดังแสดง

สารมัธยันตร์แอนไอออนมีเสถียรภาพโดยการเกิดเรโซแนนซ์ได้และมีโลบของแอนไอออนอยู่ทางด้านตรงข้ามกับหมู่เมทอกไซด์ จึงทำให้เกิดการตั้งโปรตอนจากเมทานอลได้ง่าย ดังสมการ

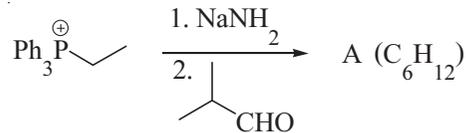

สรุป

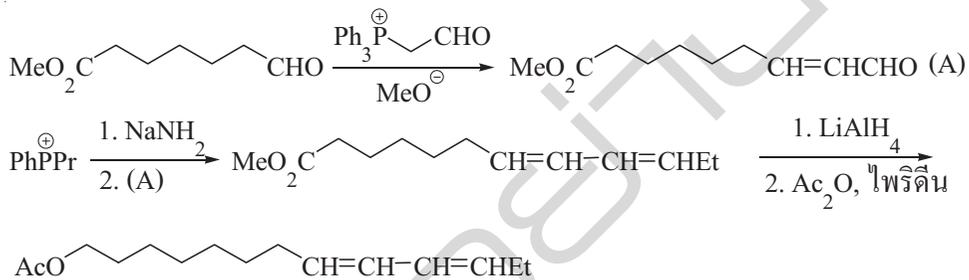
การควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่อาศัยการเลือกสเตอริโอแบ่งออกเป็นการสังเคราะห์ *Z* และ *E* แอลคีน สำหรับการสังเคราะห์ *Z*-แอลคีนจะใช้ปฏิกิริยาวิตติกโดยจะต้องใช้อัลด์ที่ไม่เสถียรทำปฏิกิริยากับสารประกอบคาร์บอนิลแอลดีไฮด์หรือคีโตน วงสมาชิก 4 อะตอมของสารมัธยันตร์ที่เกิดขึ้นจะแตกออกเป็นแอลคีนดังกล่าว นอกจากนี้การรีดิวซ์แอลไคน์ด้วยไฮโดรเจนโดยใช้ตัวเร่งลิנדลาร์วิธีการนี้ทำให้ได้ *Z*-แอลคีนปริมาณมาก สำหรับปฏิกิริยาปีเตอร์สันที่ใช้โพแทสเซียมไฮดรอกไซด์จะทำให้วงสมาชิก 4 อะตอม ซึ่งจะทำให้เกิดการกำจัดออกแบบข้างเดียวกัน ในทางตรงกันข้ามการเตรียม *E*-แอลคีนใช้วิธีการของวิตติกได้แต่ต้องเป็นอัลด์ที่เสถียรเท่านั้น และถ้าจะให้มีการเลือกเกิด *E*-แอลคีนได้มากขึ้นจะใช้สารประกอบฟอสโฟเนตเอสเทอร์เป็นสารตั้งต้น ปฏิกิริยาปีเตอร์สันที่ใช้ทรานส์ไดแอสเตอร์ไอโอโซเมอร์ของสารประกอบไซลิล โดยมีกรดเป็นตัวเร่งให้การกำจัดออกเกิด *E*-แอลคีนปริมาณมาก ปฏิกิริยาจูเลียทำให้มีการเลือกเกิด *E*-ไอโซเมอร์ได้ดีโดยที่สารตั้งต้นมีหมู่ผลออกเป็นแอซีเทตหรือเบนโซเอต ประการสุดท้ายการรีดิวซ์พันธะสามด้วยโลหะไซเดียมในแอมโมเนียเหลวเป็นการเตรียม *E*-แอลคีนที่ดีเพราะสารมัธยันตร์ไดแอนไอออนมีออร์บิทัลที่ชี้ไปคนละด้านของพันธะคู่ที่เบนราบ โดยมีพันธะไพเป็นตัวควบคุม

คำถามท้ายบท

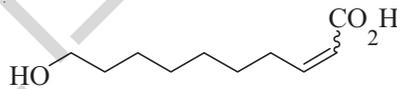
1. จงพิสูจน์โครงสร้างของสาร A เมื่อกำหนดข้อมูลทางสเปกโทรสโกปีมาให้ดังนี้ δ_H 0.95 (6H,d, J 7 Hz), 1.60 (3H,d, J 5Hz), 2.65 (1H,double septuplet, J4 และ 7 Hz), 5.10 (1H, dd, J10 และ 4 Hz) และ 5.35 (1H,dq, J10 และ 5 Hz)

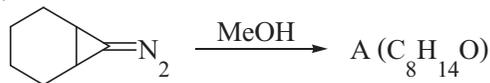
2. ไดเอสเทอร์ไอโอโซเมอร์เป็นฟีโรโมนของแมลงชนิดหนึ่งมีวิธีเตรียมได้ดังนี้ จงเขียนกลไกและอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

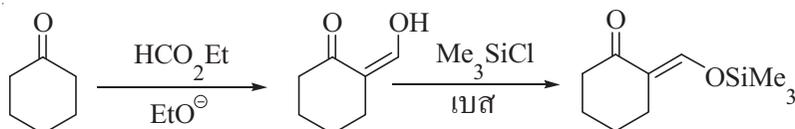
3. จงแสดงการเตรียมไอโซเมอร์เรซาคณิตต่อไปนี้

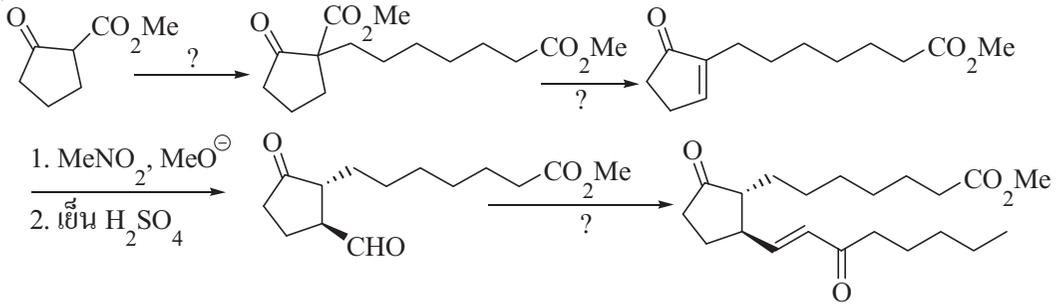
4. การสลายตัวของสารประกอบไดเอโซในเมทานอลได้แอลคีน A (C₈H₁₄O) ที่ไม่เสถียรและมีข้อมูล NMR ดังนี้ δ_H (ppm) 5.80 (1H,ddd, J 17.9, 9.2, 4.3 Hz), 5.50 (1H,dd, J 17.9, 7.9 Hz), 4.20 (1H,m), 3.50 (3H, s), และ 1.3-2.7 (8H, m,)

5. ทำไมปฏิกิริยาจึงให้แอลคีนที่แตกต่างกัน

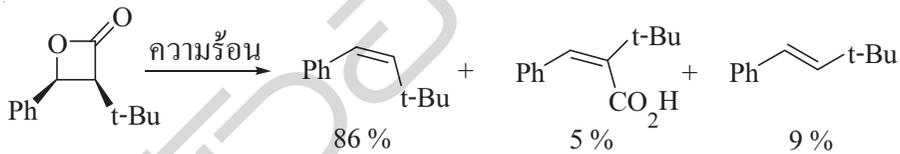
6. ในการสังเคราะห์พ羅斯ทาแกรนดินต่อไปนี้ใช้รีเอเจนต์อะไรและมีกลไกการเกิดปฏิกิริยาอย่างไร

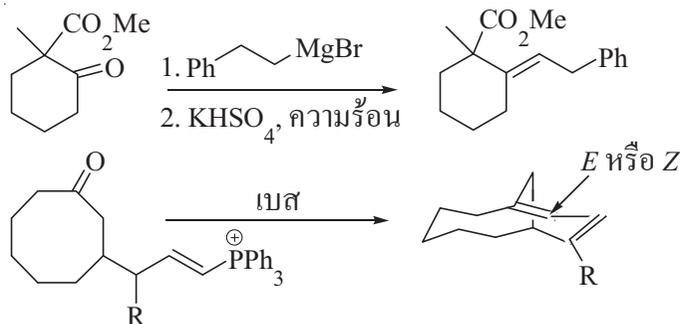
7. ไอโซยูจินอลเป็นองค์ประกอบในน้ำมันกานพลูซึ่งมีทั้ง *Z* และ *E* ไอโซเมอร์ จะมีวิธีการเตรียมสารนี้ได้อย่างไร

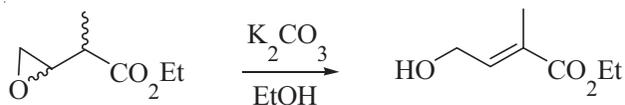
8. แลกโทนหนึ่งสลายตัวด้วยความร้อนให้ *Z*-แอลคีนมากกว่า *E*-แอลคีนและกรดคาร์บอกซิลิกสังยุค จงเขียนกลไกการเกิดปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น

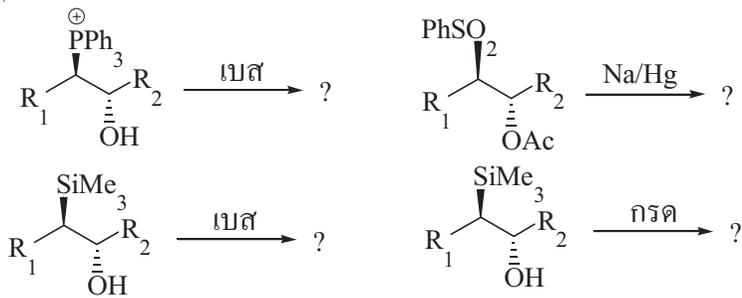
9. จากการเปลี่ยนแปลงต่อไปนี้ อะไรเป็นตัวควบคุมแบบเรขาคณิตของพันธะคู่ที่เกิดขึ้น

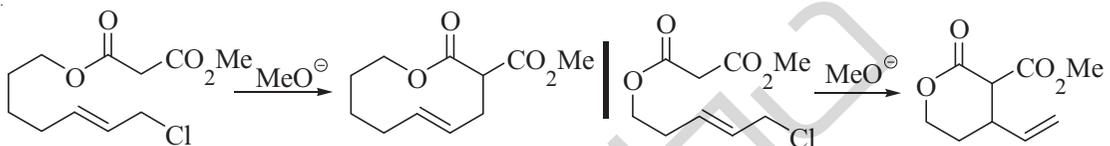
10. ทำไมการเปลี่ยนอีพอกไซด์นี้จึงให้ *E*-แอลคีนเพียงอย่างเดียว จงอธิบาย

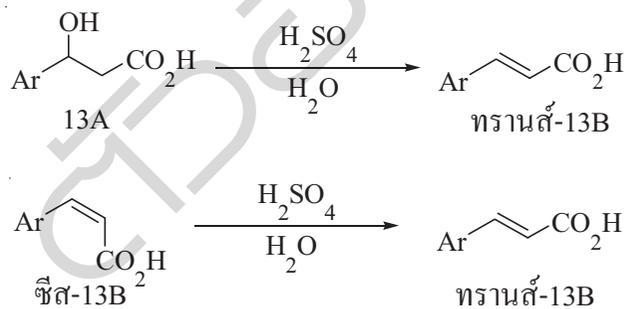
11. การเปลี่ยนแปลงต่อไปนี้จะมีแอลคินอะไบบ้างที่เกิดขึ้น จงอธิบายพร้อมทั้งเขียนกลไกการเกิดปฏิกิริยา

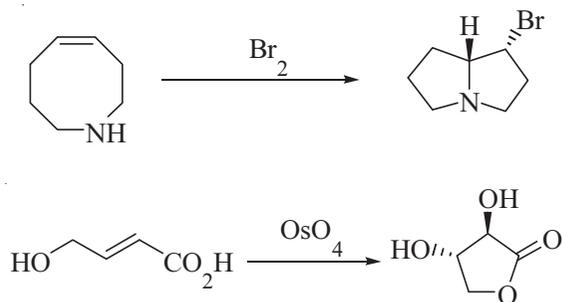
12. จงให้ความเห็นการเปลี่ยนแปลงการเกิดทั้ง 2 ปฏิกิริยา

13. กลไกการเกิดปฏิกิริยาของทรานส์-13B เป็นอย่างไร

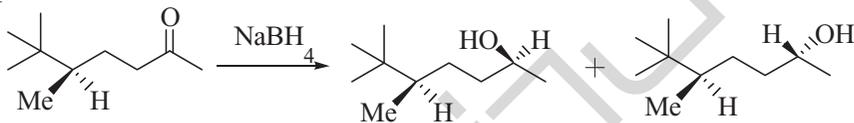
14. จงเขียนกลไกการเกิดปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงของแอลคินไอโซเมอร์เดียวต่อไปนี้

บทที่ 14

ปฏิกิริยาเลือกสเตอริโอสารประกอบวง

สำหรับบทนี้จะศึกษาการเกิดวงและสเตอริโอเคมีของสารประกอบที่เป็นวง ทั้งนี้สเตอริโอเคมีที่ว่ำนั้นจะเข้าใจง่ายกว่าโครงสร้างของสารอินทรีย์ที่เป็นโซ่เปิด เช่น การรีดิวซ์คีโตนจะได้แอลกอฮอล์ มีสเตอริโอเคมีที่ไคเรลคาร์บอนอย่างน้อย 2 แบบ และมีปริมาณของผสมของไดแอสเตอริโอไอโซเมอร์มากหรือน้อยกว่า 50:50 ดังสมการ

ในทางกลับกันถ้านำอนุพันธ์ของคีโตนแบบวงจะทำให้เกิดผลแตกต่างจากสมการข้างบน โดยสิ้นเชิงซึ่งวงคีโตนที่เกิดขึ้นจะถูกควบคุมโครงรูปโดยหมู่^{3°}-บิวทิลที่ชี้แบบอิกเวทอเรียล

นอกจากนี้การรีดิวซ์คีโตนด้วยรีเอเจนต์ขนาดใหญ่จะเข้าชนด้านอิกเวทอเรียลทำให้ได้แอลกอฮอล์ที่มีไฮดรอกซิลชี้ขึ้นแบบแกน ในขณะที่รีเอเจนต์เล็กๆ จะเข้าชนด้านแกนซึ่งให้หมู่ไฮดรอกซิลแบบอิกเวทอเรียลตามลำดับ จะเห็นว่าปฏิกิริยานี้เป็นการเลือกสเตอริโอ (stereoselective reaction) และเรียกสารผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นว่าการเลือกไดแอสเตอริโอไอโซเมอร์ ดังสมการ

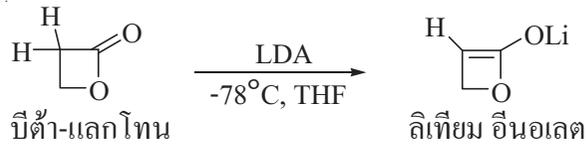

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เป็นเช่นนี้เนื่องจากวงคีโตนมีโครงรูปเดียวก็จริงแต่มีด้าน (face) ที่รีเอเจนต์เข้าชนได้ 2 ด้าน และในทางกลับกันคีโตนโซ่เปิดที่พันธะ C—C หมุนได้รอบทำให้การเข้าชนที่หมู่คาร์บอนิลไม่ได้ถูกควบคุมให้ได้สารผลิตภัณฑ์ตามต้องการ

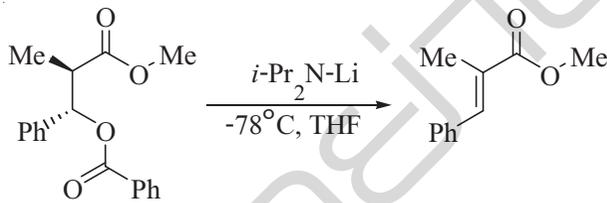
ปฏิกิริยาของวงเล็ก

1. วงสมาชิก 4 อะตอม

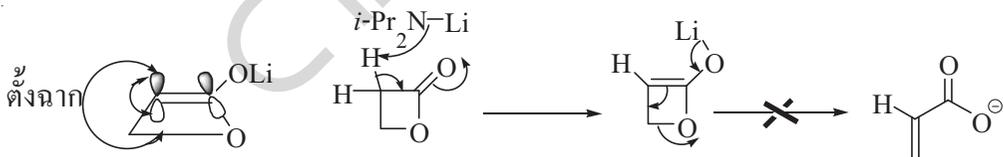
สารประกอบนี้โดยทั่วไปถ้าเป็นพันธะอิมตัววงไม่แบนเรียบจึงทำให้โครงสร้างอเล็กน้อย ในขณะที่แลกโทนของจะมีโครงสร้างโมเลกุลแบนเรียบ จึงทำให้สารนี้ทำปฏิกิริยากับ LDA ที่ -78°C ได้แอลกอฮอล์ที่เสถียร เป็นที่น่าสนใจว่าแอลกอฮอล์นี้เสถียรอยู่ได้ ทั้งๆ ที่มีออกซิเจนที่ตำแหน่งบีต้าซึ่งอาจเกิดการกำจัดออกได้ ดังสมการ

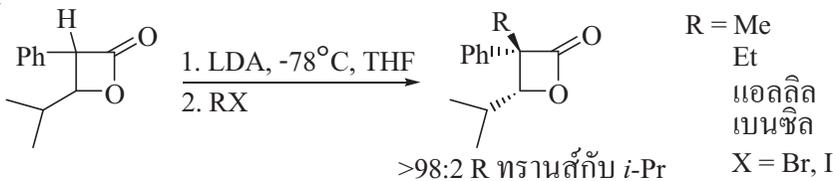
สิ่งที่ตรงกันข้ามกับวงอินอเลตที่กล่าวถึงข้างบนคือ การกำจัดออกจะเกิดขึ้นกับอินอเลต โห้เปิดที่มีออกซิเจนที่ตำแหน่งบีต้าคล้ายกัน ดังแสดง

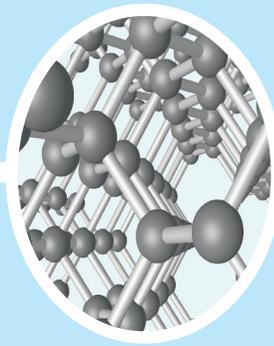
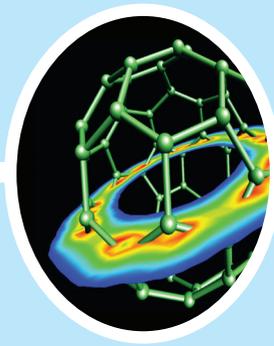
จากโครงสร้างที่แบนเรียบของอินอเลตวงสมาชิก 4 อะตอม ทำให้มีไพ-ออร์บิทัลที่ตำแหน่งแอลฟาตั้งฉากกับออร์บิทัลของคาร์บอนที่หมู่คาร์บอนิลเดิม จึงไม่สามารถเกิดการกำจัดออกได้ ซึ่งเป็นข้อดีที่อินอเลตเข้าทำปฏิกิริยากับอิเล็กโทรไฟล์ได้ง่าย

แลกโทนที่มีหมู่ไอโซโพรพิลที่ตำแหน่งบีต้าจะเอื้อให้มีการดึงแอลฟาโปรตอนได้ง่าย ดังนั้นเมื่อเปลี่ยนเป็นอินอเลตจะเกิดแอลคิลเลชันกับแอลคิลแฮไลด์แบบต่างๆ ได้ดี ดังสมการ

จากปฏิกิริยาข้างบนหมู่ฟีนิลจะอยู่ระนาบเดียวกับวงอินอเลตหรือกับพันธะคู่ในขณะที่หมู่ไอโซโพรพิลซึ่งลงไปอีกด้านหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้อิเล็กโทรไฟล์จึงเข้าชนด้านบนซึ่งตรงข้ามกับหมู่ไอโซโพรพิล ดังสมการ

เป็นหลักในการศึกษารายวิชา 4025301
ของนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา แขนงเคมี

และ

- สำหรับห้องสมุด
- อาจารย์ผู้สอน
- เป็นคู่มือประกอบในชั้นเรียน
- ท่านผู้สนใจทั่วไป
- เพื่อเป็นแนวทางการนำไปศึกษาเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจได้
- ทบทวนศึกษาเพิ่มเติม

ดวงกลมพับลิชซิ่ง
นำเสนอหนังสือดี มีคุณค่า

เคมีอินทรีย์ขั้นสูง 2 (ภาค2)

ราคา บาท